

Tireless Worker
Biography of Bishop John Stock

Невтомний робітник
Біографія владика Івана Стаха

Василь Ленцик

Невтомний робітник

Біографія владики Івана Стаха

Львів
Видавництво "Свічадо"
2006

УДК 271.4–726.1 : 929
ББК 86.377 ГД
Н 56

Видавництво спирається на “Український правопис.
Проект найновішої редакції” Інституту української мови
НАН України (1999).

Ленцик Василь
Н 56 Невтомний робітник. Біографія владика Івана Стаха. – Львів: Свічадо,
2006. – 76 с.
ISBN 966-8744-83-7

Книжка містить відомості про життя і діяльність владика УКЦ Івана Стаха
(1918-1971рр.), а також його листування, яке є свідченням жертвовної і самовідданої
праці владика на ниві пастирського служіння своїм вірним та допомоги українцям,
що після Другої світової війни опинилися в Європі та США.

ББК 86.377 ГД

© Видавництво “Свічадо”, 2006

ISBN 966-8744-83-7

Святіший Отець Павло VI

Високопреосвященний Архи-
єпископ Амврозій Сенишин,
ЧСВВ, доктор богослов'я,
митрополит
Філадельфійський, асистент
Папського Престолу

**Високопреосвященний ІВАН СТАХ,
доктор богослов'я**

Титулований єпископ Пергамський,
єпископ-помічник Філадельфійський

Народився 5 липня 1918 р. у Блеквуді, Пенсильванія

Висвячений 4 грудня 1943 р. у Філадельфії, штат
Пенсильванія Високопреосвященим Константином
Богачевським, доктором богослов'я.

Призначений єпископом-помічником 22 лютого 1971 р.

Єпископські свячення отримав 25 травня 1971 р. від
Високопреосвященого Архієпископа-Митрополита
Амвросія Сенишина, ЧСВВ, доктора богослов'я.

Високопреосвященний Ярослав Габро, доктор богослов'я,
Високопреосвященний Майкл Дж. Дудик, доктор богослов'я

ГЕРБ

**ВИСОКОПРЕОСВЯЩЕНОГО ІВАНА СТАХА,
доктора богослов'я**

COAT OF ARMS
of
**His Excellency, the Most Reverend
JOHN STOCK, D.D.**
TITULAR BISHOP OF PERGAMUM
AUXILIARY TO THE ARCHBISHOP-METROPOLITAN
OF PHILADELPHIA FOR UKRAINIAN CATHOLICS

Blazon

The blazon, or a Byzantine-Ukrainian representation of the Blessed Virgin and Child proper, between in dexter a pine tree vert, in sinister an eagle rising wings elevated and addorsed sable, issuing from a keystone of the third, on a chief azure the Trizub between in dexter a crosier bendwise sinister and in sinister a key bendwise, all of the field, Motto: GOD WITH US.

Significance

Special place has been given to the Blessed Virgin because she is the Mother of Priests. This presentation of our Lady also expresses the devotion of the Bishop, his family and his flock to the Mother of God. All of the Eastern Rites, whether they be united with the Holy Father or not, have a special love for our Lady (Theotokos).

The green fir tree suggests the verdant forests of Halychyna in the Western Ukraine from which the parents of the Bishop came to the United States, while the gold field of the shield signifies the golden harvest and pastures of this area.

The eagle has a double significance. As the principal element of the coat of arms of the United States of America it represents the loyalty of the Ukrainian people to the United States of America which has given them refuge and freedom. The eagle is also the age-old symbol of Saint John the Evangelist, the baptismal patron of the Bishop.

The keystone from which the eagle rises represents the Commonwealth of Pennsylvania, the state to which the Bishop's parents emigrated and where he was born. A keystone, the last set stone of an arch which holds the members together, became the symbol of Pennsylvania because it was the middle or seventh in geographical position of the original thirteen states.

The chief (upper partition) is tinctured in the Ukrainian colors of blue and gold.

The central charge in the chief is a Trizub, or Trident surmounted by a cross. This emblem points to the origin of the Ukrainian Catholic Church, for it is the ancient dynastical-national emblem of the First Apostle Prince of Kiev and Rus, Saint Volodymyr, who brought the Ukraine into the family of Christian nations of Europe.

The pastoral staff in the upper left of the shield recalls the Bishop's office as pastor before his appointment to the Episcopacy. The key in the upper right commemorates the years he spent as Chancellor of the Eparchy (Diocese) of Stamford, Connecticut.

The motto in Old Church Slavonic is translated "Emanuel". This motto is taken from the Gospel of Saint Matthew: "Behold, the Virgin shall be with child, and shall bring forth a son; and they shall call his name Emmanuel; which is interpreted, 'God with us.'" (1:23). Saint Matthew recalled these words from the Old Testament when the Prophet Isaias said: "Therefore the Lord Himself should give you a sign. Behold a virgin shall conceive, and bear a son, and his name should be called Emmanuel." (7:14).

The external ornaments are composed of the purple pontifical hat, with its six tassels on each side, disposed in three rows, with the Byzantine-Ukrainian corsier, all in gold. These are the heraldic insignia of a prelate of the rank of a Bishop in the Byzantine-Ukrainian Rite. Before 1870, the pontifical hat was worn at solemn cavalcades held in conjunction with papal functions. The color of the pontifical hat and the number and colors of the tassels were signs of the rank of a prelate, a custom which is still preserved in ecclesiastical heraldry.

BIOGRAPHY OF HIS EXCELLENCY THE MOST REVEREND JOHN STOCK, D.D.

His Excellency, the Most Reverend John Stock, D.D., was born on Friday, July 5, 1918, in the humble coal mining "company" town of Blackwood situated in the hard coal fields of northeastern Pennsylvania, the son of the late Theodore and Mary (nee Skrincosky) Stock. During his early boyhood, the Stock family moved to nearby Saint Clair where the Bishop attended the local public schools and graduated from Saint Clair High School with the Class of 1937.

After expressing a desire to become a priest, Bishop Stock was selected by the late Archbishop-Metropolitan Constantine Bohachevsky, S.T.D., D.D., to study at the Pontifical University Canisianum at Innsbruck, Austria.

In 1939, Hitler's armies marched and events forced young John Stock to return to the United States in June of 1940 to complete his priestly studies. It was on this return trip back to his homeland that tragedy almost struck. Bishop Stock was among the 1,787 passengers aboard the United States liner, the S.S. Washington. For it was the Washington that was stopped by a Nazi German submarine off the coast of Portugal on June 11, 1940, and threatened with a torpedo. Most of the passengers aboard were children without parents, women without baggage and men without homelands, refugees from Western Europe escaping the horrors of a war that was soon to engulf all Europe and most of the world.

In 1940, Bishop Stock entered Saint Mary's Seminary, Baltimore, Maryland. In 1941, he was sent by Bishop Bohachevsky to complete his theological studies at the Catholic University of America in Washington, D. C.

On December 4, 1943, Bishop John Stock achieved his goal and was ordained to the sacred priesthood of the Catholic Church by the late Archbishop-Metropolitan Constantine Bohachevsky in the Cathedral of the Immaculate Conception in Philadelphia.

Following the celebration of his First Solemn Divine Liturgy at Holy Trinity Ukrainian Catholic Church in Saint Clair, Bishop Stock's first pastoral assignment was that of pastor of SS. Constantine and Helen Parish in Minneapolis, Minnesota, and administrator of SS. Peter and Paul Church, Chisholm, Minnesota.

In March of 1945 the Bishop was recalled to Philadelphia to serve as Secretary to the late Most Reverend Constantine Bohachevsky and Chaplain to the Sister

Servants of Mary Immaculate. His Excellency then served as assistant at Holy Ghost Church in Brooklyn, New York, and later at Saint Michael's Church, Yonkers, New York.

As World War II ended, Europe was in a turmoil and many Ukrainians found themselves dispossessed of their homeland due to the Communist take-over in the Ukraine and as a result became 'Displaced Persons'. The National Catholic Welfare Conference (NCWC) requested the late Bishop Bohachevsky to send a representative to Western Europe. Bishop John Stock was then assigned to help these thousands of 'Displaced Persons' in August of 1946. During his six years in Europe Bishop Stock helped countless thousands of Ukrainian refugees to find a new life in the United States of America where they could be free of the bolshevik tyranny that was dominating their homeland.

It was not until July, 1952, that His Excellency set eyes upon his homeland again. Upon his return he was appointed Secretary to the Most Reverend Ambrose Senyshyn, O.S.B.M., D.D., then Auxiliary Bishop of Philadelphia, and on May 24, 1953, Bishop Stock was elevated by His Holiness, Pope Pius XII, to Papal Chamberlain with the title Very Reverend Monsignor.

In August, 1956, the Eparchy (Diocese) of Stamford, Connecticut, was formed and Bishop Stock was appointed Vice-Chancellor of the Eparchy and Secretary to the first Bishop of Stamford, the Most Reverend Ambrose Senyshyn. In October of 1957, Bishop Stock was appointed Chancellor of the new Eparchy, a position which he held until his appointment as Auxiliary Bishop of Philadelphia on February 22, 1971. While Chancellor of the Stamford Eparchy, Bishop Stock was also the Secretary of the Ukrainian Catholic Committee for Refugees.

In addition to his duties at the Chancery Office, Bishop Stock was appointed pastor of Saint Michael's Church in New Haven, Connecticut, on December 31, 1962. On May 30, 1968, Bishop Stock was elevated by His Holiness, Pope Paul VI, to Domestic Prelate with the title Right Reverend Monsignor. In the same year he was appointed pastor of Saint Michael's Church, Yonkers, New York.

On November 10, 1968, Bishop Stock celebrated the Silver Jubilee of his ordination to the Holy Priesthood with a Solemn Divine Liturgy of Thanksgiving in his home parish, Holy Trinity Ukrainian Catholic Church, Saint Clair, Pennsylvania, assisted by his fellow priests and an overflowing congregation. Following the Divine Liturgy a Testimonial Banquet was held in honor of the Jubilarian.

On February 22, 1971, His Excellency, the Most Reverend John Stock, D.D., was appointed by His Holiness, Pope Paul VI, Titular Bishop of Pergamum and designated as Auxiliary Bishop to the Most Reverend Ambrose Senyshyn, O.S.B.M., D.D., Archbishop-Metropolitan of Philadelphia for Ukrainian Catholics in the United States. Bishop Stock received episcopal consecration, together with the Most Reverend Basil Losten, S.T.L., D.D., on Tuesday, May 25, 1971. The Principal Consecrator was Most Reverend Ambrose Senyshyn, O.S.B.M., D.D., Co-Consecrators were the Most Reverend Jaroslav Gabro, D.D., Eparch of Saint Nicholas in Chicago for Ukrainian Catholics, and the Most Reverend Michael J. Dudick, D.D., Eparch of Passaic, in the Cathedral of the Immaculate Conception in Philadelphia, Pennsylvania.

On Sunday, May 30, 1971, a Solemn Pontifical Divine Liturgy of Thanksgiving was celebrated by the Most Reverend Bishop John Stock, D.D., in his home parish, Holy Trinity Ukrainian Catholic Church in Saint Clair, Pennsylvania.

Марія Стах зі своїм однорічним сином Іваном на руках на сходах їхнього будинку поблизу Блеквуда

Перші дні Івана Стаха в семінарії

Іван Стах, 1938 р.

Навчання Івана Стаха у швейцарських Альпах, 1940р.

Іван Стах навчається з о. Стефаном Готрою, Рим, 1939р.

Семінарія Івана Стаха,
Домініканський Коледж Канізіанум на вигнанні, Сіон, Швейцарія

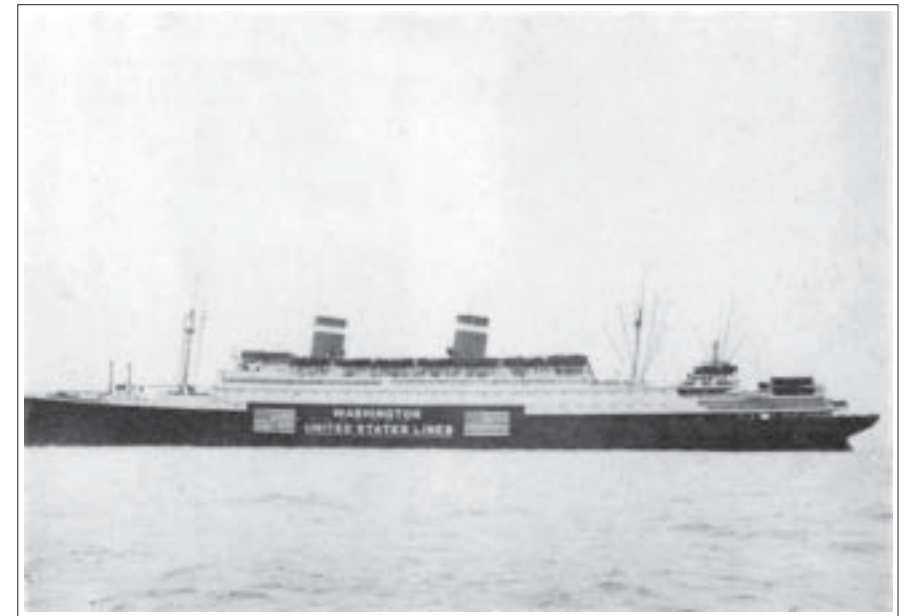
Семінарист Стах на борту
пароплава "Вашингтон",
повертаючись додому зі
спустошеної війною Європи,
червень 1940р.

Молодий семінарист Стах
у Швейцарії, 1940р.

Іван Стах (1) разом із отцями
Волтером Качмарем,
Стефаном Готрою та
Ігорем Пеленським
у Швейцарії, літо 1939р.

Пасажирський лайнер, пароплав Вашингтон
із Іваном Стахом на борту, майже затоплений німецьким
підводним човном, 11 червня 1940р.

Priest Assumes Duties

REV. JOHN STOCK

The Rev. John Stock, son of Mrs. Mary and the late Frank Stock of Arno's Addition, St. Clair, left on Sunday for Minneapolis, Minn., to begin his duties as rector of St. Constantine's Church, Minneapolis, and the Jessun Church.

Father Stock was ordained at the Ukrainian Cathedral, Philadelphia, December 4, celebrate his first mass in the Holy Trinity Ukrainian Church, St. Clair, Sunday, Dec. 5, and on Tuesday left for Stanford, Conn., where the final ceremonies took place after which he went to Philadelphia to receive his appointment.

Saturday he visited his home in St. Clair and returned to Philadelphia, leaving after services in the Cathedral Sunday morning, for his new charge.

Отець Іван Стах у Сент-Клер. Фото зроблене перед від'їздом до Міннеаполісу, Міннесота, щоби приступити до виконання обов'язків пароха церкви св.Константина в Міннеаполісі та Джессунській церкві.

To Enter Priesthood

JOHN STOCK

A farewell party was held by the members of the Children of Mary Sodality at the Holy Trinity Greek Catholic Church hall, St. Clair, for John Stock, who is sailing for Germany this week where he will enter a Theological Seminary to study for the priesthood.

Mr. Stock, a graduate of the St. Clair High School, Class of 1937, is the son of Mr. and Mrs. Frank Stock of Arno's Addition, St. Clair.

The following guests were present: Father Milanich, Misses Mary Kuzio, Rose Mistysyn, Anna Covach, Ella Kuzio, Mary Dzakko, Mary Hnatishon, Anna Kuzio, Mary Wyda, Verna Dzakko, Eva and Helen Wochok, Ella Fecenko, Anna Juba and Messrs. Alex Kuzio, Peter Skrincoosky, John Powanda, John and Mike Rusavage, and the host of honor, John Stock.

Іван Стах, випускник середньої школи у Сент-Клер (випуск 1937 року)

Семінаристи провели літо у таборі в Стемфорді, Нью-Йорк. Тут бачимо отців Джозефа Шалока, Стефена Готру, єпископа Стаха, Ніколаса Фісаніка, Ендрю Улицького, Семюела Фецька, 1940р.

Єпископ Стах разом із своїм братством на першій парохії у Міннеаполісі, 1944р.

БУДЬ-ЛАСКА, ПРОЧИТАЙТЕ УВАЖНО

Українська Католицька Комісія у справах біженців та сиріт допомагає нашим біженцям в Європі. Будь-ласка, приєднайтеся до цієї благочинної акції, відправивши ваші пожертвування.

Наші брати бідують і потребують їжі. Чи станете ви жертводавцем, пожертвувавши \$10.00 Українській Католицькій Комісії у Стемфорді, щоби забезпечити голодних людей їжею?

The Representative of the Ukrainian Catholic Committee at Stamford, Connecticut, is at present visiting Ukrainian people in Germany who are suffering the hardships of hunger, cold weather, and illness. Please help them.

Most Reverend Bishop A. Senyshyn, Chairman of the Ukrainian Catholic Committee at Stamford, Connecticut, with his representative, Rev. J. Stock, former secretary to Most Reverend Bishop C. Bohachevsky. This picture was taken just before Rev. Stock's departure to Germany in order to help the Ukrainian people at displaced persons' camps.

Представник Української Католицької Комісії у Стемфорді, Коннектикут, в даний час відвідує українців у Німеччині, які терплять нужду через голод, холод та хвороби. Будь-ласка, допоможіть їм.

Завдяки особистим зусиллям єпископа Стаха українські біженці одержали велику допомогу впродовж років II Світової Війни.

Високопреосвященний А. Сенишин, Голова Української Католицької Комісії у Стемфорді, штат Коннектикут, зі своїм представником, о. І. Стахом, колишнім секретарем єпископа К. Богачевського. Ця світлина була зроблена щойно перед від'їздом о. Стаха у Німеччину, щоби допомогти нашим українцям в таборах для переміщених осіб.

Letter from the representative of the Ukrainian Catholic Committee, Rev. John Stock, who is now in Germany, to the chairman of the said Committee, Most Reverend Bishop Senyshyn at Stamford.

War Relief Services N.C.W.C.
C. O. UNRRA, U. S. Zone Hdq.
September, 1946.

C. I. X.
His Excellency, Most Reverend Ambrose Senyshyn, O.S.B.M.
151 Glenbrook Road, Stamford, Connecticut

Your Excellency:

This letter I am prompted and forced to write on behalf of the young Ukrainian University Students, both boys and girls, who are suffering very intensely and bitterly from want of food, clothing and proper quarters to live in. These students who form a total of approximately three hundred are now abiding in Munich, occupying one building and one group being segregated from the other to the best of possibilities, but even so it is ugly.

But this condition prevails because of the lack of financial support and aid. It will continue so, if assistance is not forthcoming. Yes, this factor might strike one very strangely, but this is not all, for these young men and ladies, who are of Ukrainian extraction, hope of our home and of our faith, the hope and future of Ukrainians, people with culture and education are suffering from malnutrition and the lack and deficiency in obtaining proper food. These young Ukrainian students are truly hungry and they are slowly starving from one day to another, looking for help but which seems to be forsaken them. They do not receive any assistance whatsoever from the UNRRA but live on the meager German ration cards which provide them with very little. These students attend classes from early morning till four and five o'clock in the evening on a very little portion of food, many of them fainting in the classroom and others on their way home from the University. Most of them are sickly and complain of headaches because they are hungry, for they don't have enough to eat; others, in fact most of them, are very susceptible to any sickness or disease because they do not have the resistance to fight it off, for they lack the essential vitamins in their sparse meals; and there are a few who have a slight touch of consumption. Yes, these are true facts because I personally had the opportunity to visit and converse with these young Ukrainian students. I already had the pleasure of meeting the Apostolic Visitor, the Very Rev. Nicholas Wojakowsky, and it was he who invited me to visit these poor and suffering students of ours. They welcomed us very readily and with open hands. Seeing someone from America put greater hope and courage within themselves and in the Ukrainian people of the United States. In spite of their immense suffering, they all appeared happy, but if you looked into their eyes, there you saw pain, hunger and fatigue which they tried to hide and conceal. A lot of them are missing their parents, who were killed or died during the terrible months. These young people live in crowded rooms about 24 to 26 persons to a room, which is poorly lighted and without heat and proper ventilation. Winter is now at hand and conditions here it that it's going to be a very hard and severe one, if so, then these individuals are in for a terrible ordeal. I say this because I saw in their living quarters. They have no bedsteads or pillows but only one thin blanket which is not enough to keep anyone warm during the winter season. They sleep on very crude and uncomfortable straw mattresses. Most of them already have had colds. The clothing that they possess is only that which they are wearing. A few of these individuals have overcoats while the majority do not and thus have to suffer during the cold winter days. They are very much in need of shoes which are very difficult to secure in Germany. There are many other essential things that they need, but above all, proper food and clothing. They also do not have any text books from which to study.

These young Ukrainian students as well as other Ukrainians that I have met and spoken with, told me that they have not received any assistance or aid here in Germany from the Ukrainian people of the United States whatsoever, be it financially or in clothing. They have stated to me that others, such as in France and Italy, have been given clothing and other things, but they seemed to have been neglected, and because of this they feel very much hurt.

Your Excellency, these Ukrainian students extend their hands, praying and imploring that the Ukrainian people of America don't forget about them, but rather help them in this dark moment, to the best of their ability, for otherwise they will be much suffering and perhaps even death shall intervene, if this much needed assistance is denied them.

This letter I write because I feel deeply touched by the prevailing circumstances and conditions in which these people are held. What I have stated above, I personally saw and heard, and this can be very easily corroborated by the Apostolic Visitor, the Very Rev. Nicholas Wojakowsky himself.

With sentiments of deep esteem and the best of wishes, I remain,
(Signed) REV. J. STOCK.

This letter clearly points out that your help is very much desired. Besides these students there are thousands of others who need aid. Please organize local committees under the leadership of your Pastors in order that clothing be collected, together with food and money and then be sent to:

Ukrainian Catholic Committee for Refugees and Orphans
151 Glenbrook Road, Stamford, Connecticut

Copy of an appeal written to Archbishop Senyshyn by Bishop Stock in 1946, seeking aid for the Ukrainian refugees or 'Displaced Persons'.

Копія звернення, написаного єпископом Стахом до Архієпископа Сенишина 1946р. у пошуках допомоги для українських біженців або "переміщених осіб".

Єпископ разом зі своєю сестрою, С. М. Евелін, СНДМ, літо 1955р.

Єпископ Стах як представник Української Комісії у справах біженців у Західній Європі з 1946 по 1952р.р.

Єпископ Стах у часі
його підвищення до
Папського
Скарбника,
травень 1953р.

Липень 1955 р.

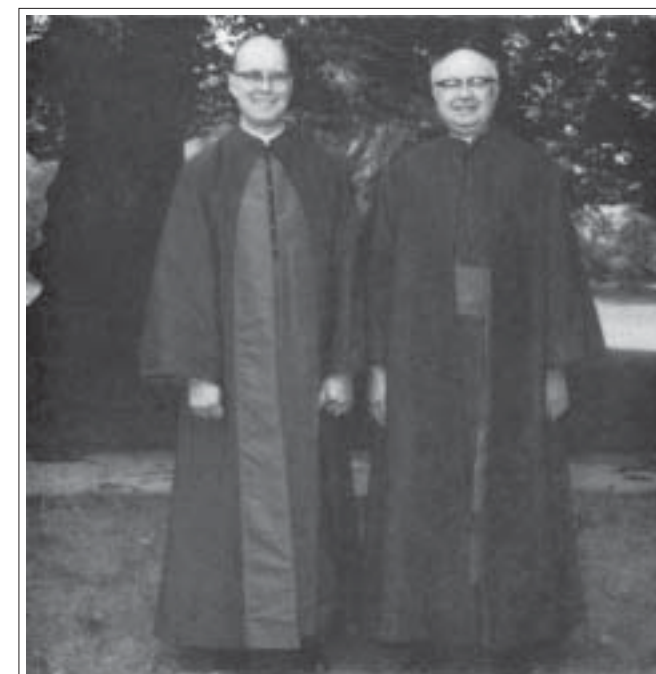
Єпископ Стах разом із монсеньором Петром Скрінцьким

Єпископ Стах
зі своєю матір'ю Марією,
травень 1953р.

Єпископ разом із своєю
родиною: Петро, єпископ
Іван, його мати Марія,
Теодор, Гелен і Майкл Стах,
травень 1953р.

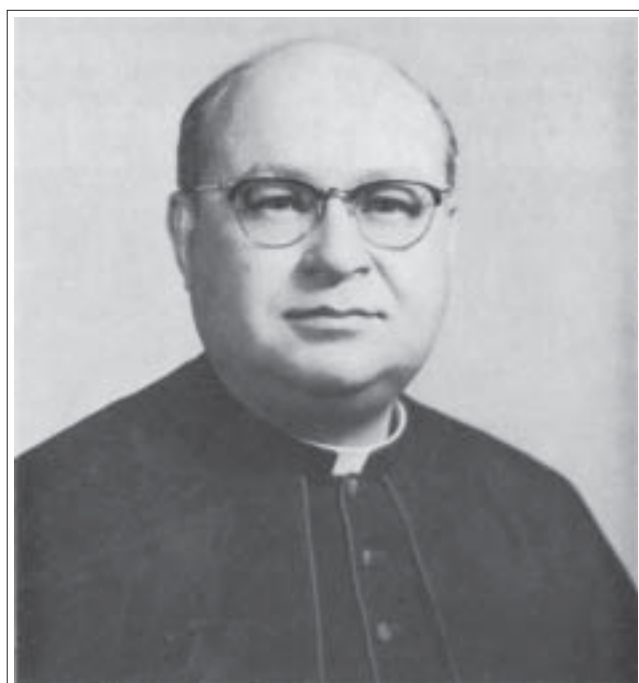
Травень 1968р.

Нововисвячений
священик Стах
у грудні 1943р.

Єпископ Іван Стах разом із єпископом Василем Лостеном, а також
новопризначеним єпископом-помічником Філадельфійської Архиепархії,
зустрічаються з Папою Павлом VI у Ватикані, травень 1971р.

Єпископ Стах
у час підвищення
до Домашнього Прелату,
травень 1968р.

У цій згадці про Покійного Владика Івана Стаха хочемо пригадати нашій спільноті того не відзначеного належним чином трудівника, що ніс поміч усім, хто її потребував.

Покійний Владика Іван Стах, син Теодора і Марії зі Скрінковських Стах, народився 5 липня 1918 р. у родині вуглекопа у місцевості Блеквуд, що у північно-східній Пенсильванії. Коли Іван був малим хлопцем, родина переселилася до поблизької місцевості Сент-Клер, де Іван ходив до публічної народної школи і у 1937 р. закінчив школу із комерційним напрямом.

У той час молодий студент учав на лекції в парохіяльній школі в Сент-Клер, парохом якої був о. Мілянч, що учив дітей катехизму, а також української мови й українських пісень. Владика Іван згодом з приємністю згадував о. Мілянча і вмів співати ті пісні, що його навчив парох.

Під час візитацій єпископ Константин Богачевський помітив молодого хлопця і його релігійну настанову й вирішив послати його на богословські студії до Європи – до славного Канізіануму в Інсбруку.

У 1937 році, після градації школи, єпископ Богачевський скерував Івана Стаха до згадуваного Канізіануму. Тут молодий студент-американець без знання латини і німецької мови мусив надолужувати ті знання, які не здобув в американській школі. Маючи блискучу пам'ять, Іван Стах швидко опановував і німецьку мову, і латину. З ним тоді навчався дуже здібний студент з Галичини, який чудово знав латину й німецьку мову і дуже допомагав у студіях молодому студенту з Америки. Про це пізніше згадували і Мирослав Іван Любачівський – згодом кардинал, і Іван Стах – згодом єпископ.

Окупувавши Австрію, Гітлер ліквідував Канізіанум в Інсбруку. Студенти з Інсбруку переїхали на якийсь час до Сіону у Швейцарії, а згодом більшість американських студентів повернулися назад до Америки. Між ними був Іван Стах. До Вашингтону він діставався кораблем, на якому було 1787 пасажирів. Коло берегів Португалії корабель зазнав торпедування німецьких підводних човнів, але щасливо прибув до Америки.

В Америці у 1940 році Іван Стах продовжив богословські студії в Духовній Семінарії св. Марії в Балтіморі. У 1941 році єпископ Богачевський вислав Івана Стаха закінчувати студії в Католицькому Університеті у Вашингтоні. Після закінчення студій єп. Богачевський 4 грудня 1943 р. у Катедрі Непорочного Зачаття Пресвятої Богородиці висвятив Івана Стаха на священника. Після першої Служби Божої, яку о. Іван Стах відправив у церкві Пресвятої Тройці в Сент-Клер, молодий священник одержав душпастирську працю в парохії св. Константина і Олени в Міннеаполісі, Міннесота, і одночасно – адміністрацію церкви св. Петра і Павла в Чісгольм, Міннесота.

В березні 1945 року єпископ Богачевський відкликав о. Стаха до Філадельфії, щоб він став секретарем єпископа і капеляном Сестер Службниць. Згодом призначив його доїжджаючим сотрудником в Брукліні, Н. Й., і сотрудником у церкві св. Михаїла в Йонкерсі, Н. Й. Війна тоді була в розпалі й багато українців, втікаючи від большевицького режиму, опинилися на терені Німеччини. В Америці було створено Католицьку Організацію для допомоги втікачам в Європі. Ця організація звернулася до єпископа Богачевського з проханням вислати до Європи свого представника. Єпископ вирішив вислати до Німеччини молодого енергійного священника Івана Стаха.

Отець Іван Стах приїхав до Мюнхену в серпні 1946 р. Спершу він зголосився до Апостольської Візитатури в Пасінгу, де Апостольським Візитатором був о. Николай Вояковський.

Отець Стах відвідав в Гіршбергу Духовну Семінарію, яка містилася в прекрасному замку, що його о. Вояковський одержав від американського уряду на семінарське приміщення. Ректором Семінарії був призначений о. мітрат Василь Лаба – колишній професор у Богословській Академії у Львові, а віцектором став о. Олександр Малиновський – Апостольський Візитатор Лемківщини, який мусив залишити той край через большевицьку окупацію. Отець Стах познайомився з іншими членами професорського складу, які стали викладачами Духовної Семінарії в Гіршбергу, і почав багато допомагати у всіх справах Духовної Семінарії. Через нього Духовна Семінарія одержувала з Америки допомогу від Американської Допомогової Організації.

Коли до Німеччини приїхав з Риму Апостольський Візитатор архієпископ Іван Бучко, то о. Стах допомагав йому у відвідуванні таборів для переселенців (так званих Переміщених осіб). Згодом, коли архієпископ Бучко повернувся до Риму, о. Стах продовжував допомагати священникам і семінарії: як американський громадянин, до того ж, у військовій уніформі, він мав легку можливість поїхати при потребі до Риму до архієпископа Бучка, і перевезти потрібні гроші для Апостольської Візитатури в Німеччині.

Коли до наших скитальців до Німеччини чи Австрії приїздив архієпископ Іван Бучко, о. Стах його постійно супроводжував. Він сам возив на американському “Джипі” архієпископа на зустрічі з вірними.

Наші скитальці потребували багатогранної помочі, й о. Іван Стах старався всім у всьому допомогти. Про це свідчать цілий ряд листів, в яких українці зверталися до о. Стаха у різноманітних справах, включно з пересиланням листів до рідних чи знайомих в Америці та з проханнями про матеріальну чи правову допомогу.

Отець Стах, познайомившись з працею Української Харитативної Служби, що заступала Український Червоний Хрест і діяла в Мюнхені, пише листа у Філадельфію, до архієпископа Константина Богачевського, в якому просить матеріально посприяти цій добродійній організації, що допомагає потребуючим, особливо хворим особам. У цьому листі о. Стах пише про потреби українців у медикаментах, харчах, одязі й грошах, прагнучи полегшити терпіння в безмежній бідності й стражданнях тисячам і тисячам бідних людей – як католикам, так і православним. Також отець Стах звертає увагу на тих нещасних, які через недугу не мають можливості виїхати до Америки. Він пише, що пізнавши їхні потреби, посилає разом зі своїм листом також лист д-ра Гинилевича, голови Санітарно-Харитативної Служби, якого о. Стах характеризує як дуже добру особу, ревного католика і колишнього лікаря Митрополита Шептицького. (Долучено копію листа о. Стаха до єп. Богачевського).

Між документами о. Стаха був знайдений лист д-ра Івана Раковського – голови Наукового Товариства у Львові у справі допомоги його німечній сестрі. Д-р Раковський пише, що у справі його сестри, вдови по священнику, приїде його брат або хтось з родини, і просить о. Стаха заопікуватися цією справою. Д-р Раковський пише також, що він має запрошення з УВУ в Мюнхені на виклади, окрім того, як голова Наукового товариства імени Тараса Шевченка, хотів би провадити справи НТШ, але не має змоги приїхати з Австрії до Мюнхена. Далі д-р Раковський дякує о. Стахові за дотеперішню допомогу у виїзді, зазначаючи, що він вже одержав всі потрібні документи і на нього чекає син, який швидше виїхав до Америки.

Між документами о. Стаха є лист архієпископа Івана Бучка у справі Володимира і Романа Світенків, яких арештували під закидом, що вони вчинили якісь злочини. Архієпископ Бучко просив уряд стримати екстрадицію тих двох обвинувачених до Польщі, оскільки багато свідків, між ними і жиди, свідчили про невинність Світенків.

28 липня 1947 року д-р Іван Раковський пише до о. Стаха лист у справі допомоги виїзду до Америки українським вченим. Серед них він згадує проф. Михайла Тершаківця, який був тоді у Відні. Д-р Раковський просить також посприяти виїзду до Америки чотирьох дорослих дітей проф. Тершаківця. Д-р Раковський характеризує його як визначного вченого-україніста та знаного дослідника галицького відродження. При тому згадує синів проф. Тершаківця як здібних лікарів. До листа д-р Раковський долучає список наукових праць професора.

Цікавий один з листів архієпископа Бучка до о. Стаха (датований 4 жовтня 1950 року): у ньому архієпископ висловлює радість, що о. Стах ще на

якийсь час залишається в Німеччині, щоб нести поміч скитальцям. “Богу дякувати, – пише Архієпископ Бучко, – що Ви таки ще остаєтесь серед нас, бо Ви таки ще дуже потрібні тут для наших скитальців та й для нас усіх. Милосерний Господь винагородить обильно за Вашу працю Вас і Вашу добру Мамцю, що так довго тужить за своїм добрим сином і хотіла б його побачити. В листі до монс. Сванстрона і до пані Кіршнер я висловлюю подяку за те що Ви остались між нами”.

В листі від 1-го січня 1951 проф. і ректор Іван Мірчук, вітаючи отця Стаха з нагоди Різдва Христового, складає йому подяку від професорської колегії та студентів за допомогу українським емігрантам та українському студентству.

Між документами о. Стаха є багато листів д-ра Степана Витвицького, який, знаючи англійську мову, як адвокат виступав у цілому ряді кримінальних справ, в яких проходили українці, арештовані за різні провини. Часом це були доноси й арештовані потребували захисту. Такі справи дуже часто опинялися отця Стаха, який зі свого боку докладав зусиль, щоб тих людей звільнили.

Д-р Стефан Витвицький заступав в американському суді Романа Воробкевича, якого жиди звинуватили в тому, що він, будучи майором міста, їх переслідував. Інж. Воробкевич доводив, що він, навпаки, навіть допомагав жидам, коли їх переслідували німці. Захистом Воробкевича займався також ЗУДАК, який очолював д-р Ралан. Як адвокат справу провадив д-р Степан Витвицький. Отець Стах, зі свого боку, також старався допомагати арештованим. Д-р Витвицький вів також справу Володимира Ткача, і за ту справу числив собі 10 доларів у формі смальцю.

Між паперами отця Стаха є також лист ректорату Духовної Семінарії в Гіршбергу до архієпископа Кир Івана Бучка, який, очевидно, прийшов на адресу о. Івана Стаха.

У листі подано списки професорів і студентів Духовної Семінарії в Гіршбергу. Між професорами є такі імена:

- о. ректор Олександр Малиновський
- о. д-р Василь Лаба, науковий ректор
- о. д-р Володимир Маланчук
- о. д-р Богдан Липський
- о. д-р Іван Гриньох
- о. д-р Михайло Сопуляк
- о. проф. Петро Голинський
- о. Зеновій Нарожняк

д-р Іван Мірчук
д-р Юрій Студинський
д-р Ярослав Рудницький
д-р Кирило Годованець
д-р Василь Ленцик
Володимир Онуфрик.

У списку студентів Духовної Семінарії в Гіршбергу є 60 осіб, між ними – Мирослав Марусин, що згодом став Секретарем Конгрегації у справах Східних Церков у Римі, д-р богослов'я і автор цінних книжок; Стефан Сулик – згодом священник і Митрополит Філадельфійський, Осип Рошуляк – оперний співак у Торонто, Мирослав Лабунька – проф. Університету Ля Саль у Філадельфії й ректор УВУ в Мюнхені, Ярослав Розумний – проф. університету Манітоби у Вінніпезі, Орест Купранець-Франко, василіанин, редактор “Світла”, письменник, Поронюк – редактор “Нашої Мети” в Торонто, Богдан Чопик – проф. університету в Ютаг, Любомир Мудрий – крилошанин і духівник Семінарії в Стемфорді та інші. Багато з них стали душпастирями у Німеччині, Америці чи Канаді.

Між листами, що їх пересилали через о. Стаха до Америки, є лист Сенатора Юліяна Павликовського до композитора Гайворонського.

Кореспонденція з Духовної Семінарії в КулемборСу в Голяндії за підписом о. д-ра Василя Лаби, о. Олександра Малиновського, о. д-ра Богдана Липського, о. д-ра Івана Гриньоха.

Між листами чи картками, які посилали наші скитальці до о. Стаха, знаходимо листа від сина письменника Богдана Лепкого, д-ра Лева Ростислава Лепкого, який послав пакунки через о. Стаха і також просить переслати листи до Америки.

Доктор Михайло Логаза в картці до о. Стаха дякує йому за дуже корисну працю для наших скитальців.

Д-р Іван Раковський пише у справі своєї німчної сестри. Цей лист д-ра Івана Раковського написаний 10 серпня 1947 року. Д-р Раковський дякує о. Стахові за допомогу в одержанні афідавіту до Америки.

Знаходимо також лист німецькою про те, що книжки, які Духовна Семінарія одержала від різних монастирів, важливі для бібліотеки Духовної Семінарії і не мають у змісті ніяких націонал-соціалістичних ідей. Цей лист написав ректор Духовної семінарії в Гіршбергу о. д-р Василь Лаба.

Між кореспонденцією є лист о. Стаха до єпископа Бучка і відповідь на нього. В тому листі йдеться про виїзд студента Стефана Фенюка до Дітройту на подальші студії Політехніки.

Ще одна справа, яку порушують у своєму листі о. Іван Стах і єпископ Бучко, стосується риз, які вислав з Канади о. Мирон Кривуцький для священників в Австрії і Америці. Отець Стах не одержав цих риз, про що повідомляє єпископа Івана Бучка. Єпископ Бучко запитує також о. Стаха, чи він одержав 500 доларів на інтенції для священників від Апостольського Делегата в Оттаві.

Отець-ректор Духовної Семінарії в Гіршбергу о. д-р Лаба через о. Івана Стаха вислав до Католицької Акції прохання пригланути для семінарії спортовий виїзд для студентів. Цей лист написаний 1 травня 1947 р.

Між листами о. Стаха є написаний, але не докінчений лист до єп. Сенишина до Стемфорду, в якому о. Стах пояснює, що не зміг написати скоріше, бо увесь час зайнятий справами скитальців з України. На його думку, є понад 200.000 українців, які були силою вигнані з рідної землі або втекли через релігійні переслідування чи політичні мотиви. Цей лист надрукований на машинці англійською мовою, але через перевантаження працею о. І. Стах його не докінчив і не вислав до єпископа Сенишина.

В архіві о. Стаха знаходимо лист єп. Константина Богачевського, що пише у справі о. Вояковського, який передав своє урядування в руки Преосв. Ординарія і міг би вже виїхати до Америки. Єпископ просить о. Стаха зайнятися справою виїзду о. Вояковського і повідомити це єп. Константинові, щоб він міг приспішити цей приїзд. Лист написаний 25 березня 1949 р.

Між паперами о. Стаха є також лист проф. Івана Раковського у справі виїзду його родини до Америки а також дані про його сина інженера, який сподівається одержати працю в Америці.

Важливим є лист, що його о. Іван Стах написав до єпископа Сенишина в Стемфорді: про сиріт, які опинились на території Німеччини. На жаль, на цьому листі нема дати, але можна здогадатися, що він написаний десь у 1947 році.

Окремий лист написав о.-д. Василь Лаба, ректор Духовної Семінарії в Гіршбергу, – до архієпископа Бучка в Римі у справі часословів для кандидатів, які мають святитися, та деяких словників, що потрібні для вивчення німецької чи англійської мови.

Між листами Апостольського візитатора Кир Івана Бучка є його лист до о. Івана Стаха (датований 26 липня 1949 р.) з проханням припилювати

купівлю дому в Парижі для Української Церкви, який мав би служити також для потреб українців: чи то для сиротинця, чи іншій корисній справі. Цей лист свідчить про всестороннє заангажування о. Івана Стаха у всіх українських справах.

Для о. Івана Стаха був складений список працівників Апостольської Візитатури в Німеччині. Ось його перелік:

о. Николай Вояковський
о. Олександр Малиновський
о. Йосиф Малицький
о. Степан Фіголь
о. Михайло Левенець
о. Мирослав Олешко
о. Ярослав Бенеш
д-р Богдан Лончина
Теодор Борис
Тарас Косович
Дарія Шухевич
Лідія Шухевич
д-р Іван Німчук
Дарія Конюх

Цей список склали для о. Стаха, щоб він виєднав в урядових чинниках Америки певні підмоги для працівників Апостольської візитатури. Крім того, о. Стаху запропонували списки студентів з різних німецьких шкіл – для того, щоб надати їм допомогу.

В архіві о. Стаха є листівка від відомого католицького журналіста і діяча Василя Глібовицького, який в час німецької окупації був правою рукою проф. Кубійовича в Українському Центральному Комітеті. Василь Глібовицький дякує о. Стахові за вистарання для нього афідавіту на виїзд до Америки (афідавіт для Глібовицького виставив архієпископ Константин Богачевський) і просить о. Стаха переслати від нього листа до єпископа. В. Глібовицький пише в тій листівці, що він, на жаль, ще перебуває на лікуванні і не може особисто прийти до о. Стаха, щоб йому подякувати за все добре, що о. Стах зробив для нього.

Від Комісії допомоги студентству до о. Стаха написав листа проф. Зенон Кузеля. Він дякує о. Стаху за допомогу для студентів університету, з якої користає 400 осіб. У листі від 14 квітня 1949 року єпископ Бучко дякує о. Стахові

за його поміч у відвідуванні Австрії та Німеччині і при нагоді просить передати листа д-рові Смукові (а якщо той виїхав вже до Америки, – переслати того листа).

Другий лист єп. Бучка до о. Івана Стаха написаний 21 лютого 1951 р. – в ньому єп. Бучко дякує о. Стахові за поміч у відвідинах українців у Німеччині і пише, що очікує о. Стаха в Римі й надіється дещо йому передати до Німеччини.

Серед численних листів до о. Стаха знаходимо лист д-ра Ярослава Падоха, що написаний на фірмовому бланку Наукового Товариства ім. Шевченка. Він просить в о. Стаха помочі у справі свого виїзду до Америки, бо через Католицьку Акцію справа йде поволі.

Лист до о. Стаха від Духовної Семінарії в Кулямборгу в Голляндії підписали: о. д-р В. Лаба, д-р Б. Липський, о. О. Малиновський, о. М. Сопуляк, о. д-р В. Маланчук, о. А. Рижак, М. Антонович, В. Онуфрик і д-р О. Кладко.

В наступній черзі листування до о. Стаха є листи від проф. Миколи Чубатого. Проф. Чубатий висловлює вдячність о. Стахові за працю, яку він виконує на терені для наших скитальців і просить, щоб о. Стах заопікувався долею діячів української культури та допомагав добути відповідні документи на виїзд за море. Окремо проф. Чубатий просить о. Стаха допомогти у справі д-ра Федика, який вже мав документи від жидівської організації, а також у виїзді до Америки його своякові Модестові Кливакові, який на Фраймані чекає на виїзд.

Другий лист проф. Чубатого писаний на блянкеті “Українські вчені”. В цьому листі він пише, що був вислав пакунки для свого швабра Федорика, але ті речі пропали, тому проф. Чубатий просить о. Стаха, щоб прийняв пакунки через свою організацію. Проф. Чубатий також просить о. Стаха, щоб він допоміг Федорикам скорше приїхати до Америки.

Наступний лист проф. Чубатого до о. Стаха стосується документів на виїзд д-ра Німчука і поновленого прохання у справі родини Федориків.

Черговий лист до о. Стаха був від Івана Сковчиляса, який пише з Філадельфії і просить о. Івана Стаха допомогти у справі виїзду Юрія Косака – кривного д-ра Витвицького.

Священик Володимир Возняк у своєму листі, попри свою справу, просить також помогти у скорому виїзді до Америки його парохіянинові Трачеві.

Стефан Спринський пише листа до о. Стаха, що він з доручення д-ра Ленцика має відібрати кер-пакети для абсолювентів богослов'я.

У листі о. Захарія Золотого до о. Стаха йдеться про передані гроші на Служби Божі від о. Осташа і Отців Редemptористів з Канади.

Борис Ващенко у своєму листі просить о. Стаха допомогти у виїзді до Америки, бо американці висувають звинувачення, що він був в російській армії Власова в ранзі майора, що не відповідає дійсності. Кость Титаренка також звертається до о. Стаха з проською допомогти йому у виїзді до Америки.

Проф. Андрієвський просить о. Стаха прибути на засідання.

Пані Марія Томашівська дякує о. Стахові за участь у панахиді за її мужа Степана Томашівського.

П. Прокопчук просить о. Стаха погасити борги за книжки які він друкував (о. Стах підписав поруку за книжки, друковані для о. Вояковського).

Лист від Харитативної Служби стосується справи виїзду до Америки проф. Вовчука, чому перешкоджають якісь донесення.

Д-р Витвицький пише до о. Стаха, щоб допоміг одержати через о. Волша працю для його сина.

У листі о. Василя Мельника до єп. Сенишина йдеться про пересилання допомоги студентам, якими опікується о. Василь Мельник.

Отець Николай Вояковський пише вже з Брукліна, зі своєї нової парохії, і просить о. Стаха зайнятися двома куфрами, які десь застрягли в Бремені.

Між кореспонденцією є лист від о. Мигоцького до о. Ігора Пеленського, який виставив афідавіти для родини о. Мигоцького.

Між листами о. Івана Стаха, який усюди старався допомагати нашим скитальцям, опинився лист д-ра Богдана Лончини до проф. Чубатого, написаний до Української Католицької Ради у Вінніпегу у справі приїзду до Канади родини д-ра Лончини. Остаточо д-р Лончина таки приїхав до Америки – спершу до Стемфорду, а згодом став професором в Стюбенвіллі й Дітройті.

У листуванні є також лист д-ра Лончини до пані Марії Сологуб про відповідні документи на виїзд до Канади.

Отець Вояковський знову пише до о. Стаха у справі його куфрів, яких не знайшли ні в Бремені, ні в Мюнхені, і просить о. Стаха, щоб він подав справу до поліції, а сам о. Вояковський звернеться з тою справою до детективів. Отець Вояковський пише також до о. Стаха в справі його проповідей, яких він ще не одержав.

Д-р Чубатий пише до о. Стаха, щоб вислав деякі статті українських вчених з Німеччини до його Квартальника, тим самим даючи можливість нашим вченим з Німеччини заробити бодай невелику платню за написані статті.

Листівка до о. Стаха повідомляє, що у школі Фіріхшуле відбудуться сходи т-ва “Обнова”, на яких М. Лабунька буде мати доповідь про св. Йосафата. В документах є для о. Стаха список колишніх абсолювентів богослов'я, для яких потрібно подбати про допомогу.

Окремим повідомленням т-во Обнова подає інформацію, що на Фіріхшуле буде доповідь д-ра Степана Барана “Роль Митр. Шептицького в українській історії останнього пів століття”.

Отець-ректор В. Лаба пише з Гіршбергу о. д-ру Іванові Прашку до Рима у справі допомоги Семінарії в Гіршбергу.

Серед листів, що надходили на адресу о. Івана Стаха, були повідомлення про різні імпрези, які українські товариства влаштували й запрошували до участі о. Івана Стаха – добродія тих всіх товариств.

Д-р Прокопчук у листі до о. Стаха просить вирівняти рахунок за книжку о. Вояковського, бо о. Вояковський виїхав і рахунку не вирівняв. Д-р Прокопчук просить о. Стаха зайти до нього в тій справі, оскільки о. Стах був поручителем для о. Вояковського.

Лист Іллі Городецького до о. Стаха повідомляє, що він має на утриманні кілька осіб і хотів би допомоги. Він одержав повідомлення, що дня нього є пачка кер-пакетів. В іншому листі Городецький просить о. Стаха переслати йому адресу товариша, що з ним вчився в Інсбруку – Мирослава Любачівського який тепер є секретарем в Стемфорді. Городецький просить о. Стаха за кер-пакети для Тарновича, Мороза, Є. Маланюка.

Жіноча Організація за підписом Павликовської та Людмили Івченко пересилає для о. Стаха вишивку з вдячності за його турботу про жінок і дітей.

Д-р Степан Витвицький пише у своєму листі, що чекав о. Стаха на свята, але він не приїхав. Д-р Витвицький хоче відвідати о. Стаха в Мюнхені. Отець Вояковський запитує о. Стаха, чому він не вислав книжок до Кир Константина Богачевського. Лист о. Вояковського написаний 23.04.1949.

Від Президії НТШ і Ректорату УВУ о. Стаха запрошують на Конференцію на честь голови НТШ Івана Раковського, що відбудеться в залі УВУ 9 квітня 1949 р. Запрошення підписали Зенон Кузеля від НТШ і проф. Панейко від УВУ.

Отець Стах також одержав запрошення на доповідь Барона Ріхтгофена на тему “Німці й українці від 1941: минуле і майбутнє”.

Наступним є лист о. Мигоцького до о. Ігора Пеленського. Отець Мигоцький подає список всіх членів своєї родини на виїзд до Америки. Лист написаний до о. Пеленського через о. Стаха 13 листопада 1947 р.

Від Санітарної і Харитативної Служби до о. Стаха прийшов лист з проханням дати приділи для хворих в околицях Хам і Вінзер. Підписали цей лист ректор Панейко і голова Іван Мірчук.

Отець Василь Танчак з ЕрлянСен пересилає до о. Стаха список студентів, які студіюють в ЕрлянСен. Орім о. Танчака, опікуном тих студентів є д-р Еуген Храпливий.

У списку є такі категорії студентів

Право – 21 студентів

Філософія – 127 студентів.

Медицина – від 128 до 222 студентів.

Д-р Степан Витвицький як адвокат просить о. Стаха, щоб він звернувся з клопотанням до американської влади в Чікаго та Вашингтоні з приводу українців, яких засудили за переслідування жидів і тримають у Дахав.

Між документами в о. Стаха є довгий життєпис д-ра Анатолія Базилевича і його родини.

Окремий лист написав до о. Стаха о. Михайло Василик з Кулемборгу.

Проф. Степовий просить о. Стаха передати йому товщ і каву.

В архіві о. Стаха є листи д-ра Мірчука, ректора УВУ, які були вислані через о. Стаха до проф. Чубатого в Америці у звязку з деякими почесними докторатами для американських і канадських вчених від ректорату УВУ в Мюнхені. Проф. Мірчук турбується, чи ці дипломи щасливо дійшли до Америки.

В документах о. Стаха є посвідка на суму 9.300 доларів, які о. Стах одержав для передачі таким особам: для Генерального Вікаріяту на руки о. Головінського – 8 000 доларів, для Ген. Вікаріяту в Австрії на руки о. Мирона Горникевича – 1.300 доларів. Своім підписом на посвідці о. Іван Стах засвідчує, що він ті гроші передав згаданим особам.

У посвідці Центрального Представництва Української Еміграції в Авсбургу при Юденберг 8.11 за підписом Василя Мудрого йдеться, що вони передали гроші на подорож п. Кривов'яза до Америки і про це повідомляють о. Івана Стаха з датою 5-го червня 1948 р.

Пан Джулинський у своєму листі до о. Стаха пише, що Канадська Комісія не дала згоди на його виїзд до Канади, і просить о. Стаха інтерв'єції в тій справі та допомоги в кер-пакетах.

Управа Союзу Українців у Німеччині запрошує о. Івана Стаха на свої збори. Запрошення підписали д-р Я. Маковецький та інж. Ржевський.

Отець. Степан Мохнацький, колишній парох Теревовлі, просить допомоги в о. Стаха для парохіянина Качорівського на виїзд до Америки.

Піяніст Роман Савицький просить в о. Стаха постаратися для нього посвідки праці в Америці, бо сам він не має тут ні родини, ні знайомих.

Д-р Перегінець просить о. Стаха, щоб він посприяв через уряд в уряді у справі виїзду до Америки греко-католиків, бо є якийсь припис, в якому йдеться лише про римо-католиків.

Отець-доктор В. Лаба зі Семінарії в Гіршбергу пише листа до о. д-ра Хоменка про можливість приїзду до Семінарії о. Вояковського.

Д-р Воробець, голова СХС у Німеччині, повідомляє єп. Івана Бучка про цю організацію, яка хоче діяти на терені Європи як колишній Червоний Хрест.

Отець Василь Яремак просить о. Стаха про допомогу у виїзді до Америки.

Два листи д-ра Витвицького стосуються залишенців в Європі, яких д-р Витвицький допомагав звільнити від арештів.

Єп. Амврозій Сенишин у листі до о. Стаха запитує, як довго він ще потрібний в Європі й просить дати точніший звіт про свою діяльність. Цей лист написаний зі Стемфорду 6 липня 1948 р.

Черговий лист о. Мигоцького у справі виїзду його родини до Америки. Лист написаний з Нью-Йорку з адреси д-ра Степана Барана – зятя о. Мигоцького.

Лист о. Голинського до о. Стаха у справі допомоги греко-католиками на терені Німеччини.

Лист о. Вояковського до Кардинала Тіссерана у справі агітації канадських баптистів серед українців у Німеччині з метою завербувати їх до сектантської організації. Отець Вояковський просить Кардинала Тісерана зорганізувати католицьку організацію у справах еміграції наших людей.

В актах о. Івана Стаха є контракт, який отець підписав як свідок у справі друкування книжки о. Вояковського. А оскільки о. Вояковський не виплачував за друк книжки друкареві, д-р Прокопчук вимагає від о. Стаха заплатити за друк книжки о. Вояковського.

В Актах о. Стаха знаходимо також посвідку Візитатури о. Вояковського, яка дає з боку Ап. Візитатури необхідні повноваження о. Стахові.

Пані Олена Кисілевська повідомляє у своєму листі, що через о. Стаха жінки одержали певну допомогу для жінок і дітей в таборі Діллінген.

Д-р Анатоль Базилевич пише у справі прийняття його родини до табору в Інгольштаті.

Пані Стефанія Гнатів просить о. Стаха про допомогу її родині в харчах, бо наразі вони живуть тільки на бідних німецьких картках.

Проф. Чубатий від Комітету учених пише листа д-рові Ярославу Рудницькому до Університету в Гайдельбергу, що він готовий допомогти йому приїхати до Америки, але просить скомунікуватися з представником Католицької Акції о. Іваном Стахом в Мюнхені.

Ректор Іван Мірчук просить о. Івана Стаха вислати пакунок до проф. Чубатого в Америці.

Єпископ Іван Бучко у листі до о. Стаха зі Швейцарії повідомляє, що приїде незабаром до Мюнхену.

Лист о. Вояковського до о. Івана Стаха стосується книжок, які о. Вояковський дав друкувати в Мюнхені. Видавництво чи друкарня не хоче видати ці книжки, і о. Вояковський пише до о. Стаха з проханням посприяти у цій справі.

Між документами, що містяться в архіві о. Стаха, є виказка для п. О. Томоруга, видана Українським Національним Об'єднанням у Берліні 31.VII, 1943 р.

В архіві о. Стаха є також запрошення на концерт на честь Кардинала Йосифа Сліпого, який влаштовує парохія в Ліль. Повідомляється, що на концерті буде співати оперний співак Олег Нижанковський, а Богослуження відправить єпископ Володимир Маланчук.

Серед паперів архіву є також:

картка з Риму від о. Голинського, яку підписав також єп. Бучко;

листівка пані Марії Томашівської з проханням до о. Стаха вислати листа до її братової в Америці;

афіша з повідомленням, що 6 лютого 1949 р в церкві в Мюнхені відправить Службу Божу Кир Іван Бучко;

лист від Українських політичних в'язнів у справі розподілу допомоги в'язням;

лист від НСВС за підписом д-ра Богдана Карпевича, який просить о. Стаха допомогти п. Іванові Петрескому, якщо він заслуговує на допомогу.

Редактор Василь Пасічник просить о. Івана Стаха, щоб він через американців і німецький уряд подбав про приміщення для редакції "Української Трибуни".

В архіві о. Стаха є два листи від п. Ольги Семків, вдові по о. Семківу, парохів Ракова коло Долини, з проханням про пакунки з харчами.

Лист від д-ра Анатолія Базилевича з просьбою, щоб о. Стах вислав листи до його родини в Америці – це родина Тарнавських.

Лист піяніста Романа Савицького до о. Стаха у справі виїзду до Америки і лист у справі Савицького від Бережницького у Філадельфії.

Лист пані Кисілевської, яка хоче переїхати до Канади до свого сина, але наразі лікарі не дають дозволу на такий виїзд.

Д-р Іван Раковський просить о. Стаха допомогти виїхати до Америки родині проф. Тершаківця.

Лист о. Любачівського з Українського Католицького Допомогового Комітету в Стенфорді до о. Стаха в Мюнхені, щоб допоміг відновити статус ДП для п. Антона Раламаги, якого його позбавили через те, що хтось доніс, що він був в німецькому війську.

Лист від Ярослава Колтунюка до д-ра Льонгіна Цегельського у справі виїзду до Америки (пересланий через о. Стаха).

Лист до о. Івана Стаха Івана Петреского, який народився в Харкові, був у леСіоні, і просить допомоги від о. Стаха.

Отець Осташ просить о. Стаха передати гроші, які прислали з Канади до о. Захара Золотого. Отець Золотий пише в тій справі до о. Стаха.

Лист з нечітким підписом містить прохання про допомогу у виїзді до Америки, по змозі через єп. Богачевського (поручення дав єп. Бучко).

Лист Ярослава Стецька у справі В. Шульги, який тяжко хворий і потребує виїхати до Швейцарії на лікування.

Отець Михайло Левенець просить о. Стаха допомогти п. Іванові Долинюкові у виїзді до Америки.

Отець Ісидор Сохоцький пише листа до Кир Константина Богачевського з просьбою прийняти його на душпастирську працю в єпархії.

П. Яремкевич просить о. Стаха про допомогу для студентів гімназії в Діллінгені.

Лист о. Омеляна Мартиновича до єпископа у справі прийняття його до єпархії.

Мистець Дам'ян Горняткевич, який є учителем гімназії в Діллінгені, просить виділити йому кер-пакет.

Ректор УВУ Іван Мірчук просить о. Стаха переслати диплом від УВУ для проф. Сімсона на руки проф. Чубатого в Америці.

Отець Володимир Пилипець пише до о. Стаха у справі священників в Австрії.

Збереглася летючка Патріархального Товариства, яка закликає о. Івана Стаха, номіната на єпископа, щоб він скомунікувався з Верховним Архієпископом у справі його свячень. Є ще одна летючка у справі свячень о. Стаха, який не був свідомий, що його номінація сталася без відома Блаженнішого. В актах о. Стаха є його лист до Блаженнішого Кардинала Сліпого, в якому о. Стах просить його благословенства та запевняє, що він всеціло за єдність Церкви і що ця гідність впала несподівано для нього. Лист, який о. Стах вислав до Блаженнішого, зініціював д-р Ленцик, довголітній приятель єп. номіната Стаха.

Ще один лист, який написав д-р Ленцик, вказує на благородність особи єпископа-номіната і на те, що він буде старатися об'єднати нашу Церкву. За словами д-ра Ленцика, це буде єпископ такого покроя, як єп. Сотер Ортинський.

Повторний лист о. Вояковського до о. Стаха у справі книжок, поручення за друкування яких дав о. Стах. Отець Вояковський пише о. Стахові, що готовий з тою справою піти до суду.

Лист єпископа Ніля з Едмонтону в Канаді з подякою о. Стахові за опіку і прислугу під час перебування єпископа Ніля в Німеччині.

Отець Василь Лаба з Кулемборгу в Голяндії пише до о. Стаха і дякує йому за всяку поміч для Семінарії.

Довгий лист від Іллі Городецького у справі виїзду до Америки з родиною.

Проф. Василь Лев пише листа до о. Стаха і просить вислати йому книжки, які він залишив з Мюнхені.

В актах є посвідка для о. Стаха на переїзд до Австрії і Британської Зони.

Пані Олена Лотоцька пише від Союзу Українок у справі допомоги для дітей і жінок.

Кореспонденція від отців з Риму до о. Стаха, а також листівка від д-ра Мірчука у справі помочі для проф. Кисілевського.

Лист, написаний у справі переселенців в Тунісі, щоб їм допомогти виїхати до інших країн.

Отець Волконський просить о. Стаха вислати образ до єп. Богачевського у Філадельфії.

Ректор Мірчук дякує о. Стахові за надану допомогу для професорів УВУ.

Лист єп. Бучка до о. Стаха у справі полагождення справ депістів, бо єп. Бучко не встиг їх усіх полагодити – тут йде мова про Анатолія Базилевича та Костянтина Цурковського.

Ректор Іван Мірчук просить о. Івана Стаха надати допомогу для професорів УВУ з нагоди Великодніх свят.

Д-р Витвицький просить о. Стаха поїхати з ним до Гайдельбергу у справі залиценців. Товариство “Обнова” запрошує о. Стаха на їхню товариську зустріч.

Отець Вояковський пише до о. Стаха у справі д-ра Залуцького, який мав би помагати в бюро о. Стаха, а він є урядовцем Ап. Візитатури.

Ректор Мірчук просить о. Стаха припилювати пачки від УВУ до проф. Чубатого в Америці.

Ред. Роман Данилевич пише листа у справі своєї родини.

Д-р Кузеля пише до о. Стаха у справі п. Йосифа Кузими, який утік від большевиків і не має одягу та харчів.

Обнова в Мюнхені запрошує о. Стаха як почесного гостя на свої збори.

Д-р Нестор Процик просить передати деякі речі до знайомих.

Д-р Володимир Процюк пересилає побажання для о. Стаха.

Проф. Василь Лев дякує о. Стахові за пересилання його книжок.

Пан Микола Вайда дякує о. Стахові за передання пачки від о. Лара.

Отець Василь Соловій пише у справі Еви Керлейза.

Мгр Евген Лозинський пише у справі засідання СХС.

Пан Мурович просить в о. Стаха 200 марок на якісь потреби.

Роман Біляк просить о. Стаха про стипендію в американському університеті.

Ліга Українських політичних в'язнів просить о. Стаха про допомогу українським політичним в'язням.

П. Вайда просить о. Стаха допомогти переїхати до Америки Василеві Рергею. Сам він працює вже в УКДКомітеті.

Іван Скочиляс передає 20 доларів, які просить передати інж. Ничеві.

Український Університет пересилає список науковців для допомоги о. Стахові.

Лист о. Вояковського у справі купівлі якогось авта за 300 марок.

Українське Жіноцтво запрошує о. Стаха на своє зібрання.

Д-р Микола Рибак пише довгого листа про свою кар'єру при Перемиському єпископові.

Д-р Витвицький просить о. Стаха вислати два листи від своїх пацієнтів до Америки.

Єпископ Сенишин повідомляє, що він буде в Римі і просить, щоб о. Стах його зустрів.

Отець Пилипець просить о. Стаха на вінчання його дочки, яка буде виходити заміж за Петра Круля.

Студенти зі Семінарії в Голяндії просять о. Стаха допомогти їм виїхати з Голяндії до Німеччини і одержати статус ДП.

Управа Сімназії в Діллінгені просить о. Стаха приділити кер-пакети проф. Яремкевичеві.

Ректор Мірчук просить о. Стаха допомогти родині Гарасячів виїхати до Америки.

Управа Товариства "Обнова" запрошує о. Стаха на свою вечірку. Управа УВУ і НТШ поздоровляють о. Стаха зі святами Різдва Христового і Новим Роком.

Іван Тиктор від Кодусу просить допомоги для студентів в Австрії. Таких студентів, як подає п. Тиктор, є 700.

Просьба від о. Петра Смика для мешканців околиці Нюрберга.

Отець Мартинович просить допомогти виїхати до Америки родині д-ра Богдана Сарачинського.

Лист до єп. Богачевського від Андрія Качора на виїзд до Америки (родина Качора складається з 4 осіб).

Отець Стах одержав листа від Ген. Вікарія з Відня о. Горникевича, який просить допомоги для бідних, а зокрема – для пані Дарії Дзерович, чоловіка якої – лікаря і відомого активіста Католицької Акції у Львові – большевики вивезли для Советів і він має працювати як лікар у Харкові.

До о. Стаха звернувся секретар Архиепископа Мюнха у справі о. Мартиновича, який просив помочі на виїзд до Америки.

Д-р Прокопчук звертається до о. Стаха у справі книжок о. Вояковського.

Єпископ Богачевський пише листа до о. Стаха і висловлює свою подяку за корисну працю, яку о. Стах виконує для українців.

У документах о. Стаха є справа купівлі авта "Мерседес", але невідомо, чи о. Стах мав до цього стосунок.

Секретарка Ам. Місії Люїза Кіршнер пише о. Стахові, що їх бюро готове зайнятись справою п. Узба.

Від проф. Зенона Кузели є повідомлення про допомогову акцію для студентів високих шкіл. Проф. Кузеля в листі до о. Стаха просить про подальшу допомогу для студентів університетів.

Отець д-р Володимир Маланчук ЧНІ пише листа до єп. Богачевського і дякує йому за готовність прийняти до своєї єпархії.

З Берхтесгадену пише о. Мартинович про свою платню як душпастиря і просить, щоб виділяли харчі для священників.

Отець Лев Білоскірка пише до о. Стаха у справі свого виїзду до Америки.

У справі виїзду до Америки пише до о. Стаха також Роман Реник Березовський.

Ректор Іван Мірчук запрошує о. Стаха на чай до Студентського клубу.

Від Католицької Акції надійшов лист о. Стаха у справі виїзду до Америки.

Лист о. Вояковського до Кир Богачевського, де між іншим, йдеться про о. Теодоровича.

Лист від Католицької Акції з Ляндсгуту за підписами Василя Камінського.

Від Українського Католицького Допомогового Комітету до о. Стаха прийшло повідомлення про приїзд сиріт до Стемфорду та про інші еміграційні справи. Черговий лист від УКДК повідомляє, що вони вже полагодили справи о.-д-ра Пеліха, В. Глібовицького і о. В. Возняка.

У своєму листі п. Скочилас просить передати кооперативні знімки до п. Кузіва і статтю про Юліана Павликовського.

Д-р Андрієвський запрошує о. Стаха на засідання Ради СХС.

Лист д-ра Мовчана до о. Стаха вказує, що в його офісі нема порядку, що не завжди хтось там урядує. Д-р Мовчан не був обізнаний, скільки багато справ мав до погодження о. Стах кожного дня.

Проф. Кубійович просить о. Стаха призначити день зустрічі, на якій можна було б обговорити питання допомоги для членів НТШ.

Центральний Союз Українських студентів просить о. Стаха дати поміч у влаштуванні Конгресу Студентів (підписали Олекса Горбач і д-р Роман Залукевич.

Сидор Борецький пише до о. Стаха, дякуючи йому за гостинність, якої він зазнав, будучи в Мюнхені.

Отець Вояковський з дружиною Анною вітають о. Стаха з іменинами і бажають йому всього найкращого.

Єпископ Ладика з Вінніпегу дякує о. Стахові за гостинність і просить переслати деякі листи.

Український Комітет при Касерні на Фраймані просить о. Стаха виділити прохарчування для 80 дітей.

Отець Севастіян Сабол просить о. Стаха допомогти о. Василеві якомога швидше переїхати до Америки, бо він тяжко хворий.

Отець д-р Іван Чинченко просить єпископа Сенишина допомогти йому переїхати до Америки.

Д-р Лончина пише до о. Стаха у справі допомоги для вдів по священниках, членів НТШ та студентів, якими опікується д-р Кузеля. Також згадує Коритка і Романа Ставничого, яким потрібна допомога.

Отець Володимир Пилипець пише до о. Стаха у справі кер-пакетів для Софії Корольок та її дитини, сироти по священникові.

Від Організації політичних в'язнів дякують за допомогу від Українського Католицького Допомогового Комітету в Стемфорді.

Спілка Української Молоді дякує єп. Іванові Бучкові за допомогу, яку він надав.

Єпископ Василій Ладика Вінніпегу пересилає книжку о. Божика про церкву в Канаді і пише про священників Тарнавецького і о. Івашкова, які перебувають вже у Вінніпегі.

Для о. Стаха долучений список студентів з Фіріхшуле.

Студенти Технічної Школи в Мюнхені просять допомоги в їхніх студіях.

Д-р Падох просить о. Стаха про допомогу у виїзді до Америки.

Отець Вояковський просить о. Стаха зайнятись його справами, особливо друком його книжки.

Д-р Янів пересилає о. Стахові свою брошурку на релігійні теми.

Д-р Лончина пише зі Стемфорду до о. Стаха у справі виїзду його родини до Америки.

Скрипт про Павла Світенка – в тому листі порушується справа Світенка.

Отець Перрідон звертається до о. Стаха, щоб він своїм джіпом поїхав до Зальцбурга і вивідав, що там діється зі студентами, яких о. Перрідон мав спроводити до Франції до рільничої школи.

Список студентів, які мали переїхати з Гіршбергу до Кулямборгу.

Василь Мудрий як голова Представництва Українців просить о. Стаха допомогти Петрові Музиці і його жінці переїхати до Америки.

Пластуни з Австрії пересилають о. Іванові Стахові привіт.

Олена Кисілевський пише до о. Стаха у справі свого виїзду до сина до Канади.

Проф. Лев просить о. Стаха передати зібрані гроші на УВУ ректорові Мірчукові.

Отець Пилипець дякує за одержаний пакунок від єп. Василя Ладика.

Отець Любачівський від Українського Католицького Допомогового Комітету в Стемфорді пише, що вони не можуть поклагодити справи о. Н. Креєра.

Отець Пилипець просить о. Стаха допомогти о. Ліновичеві виїхати до Америки.

Отець Богдан Смик просить о. Стаха допомогти його родичам швидше приїхати до Америки. Отець Стах одержав повідомлення, що о. д-р Лаба виголосить доповідь з рамени Пакс Романа.

Д-р Гинилевич просить о. Стаха допомогти виїхати йому і родині до Канади. Отець Вояковський постійно надокучає о. Стахові, щоб він полагодив його справи.

Лист д-ра Кирила Годованця стосується справи його виїзду до ЗСА, бо йому відкинули аплікацію на виїзд.

Д-р Роман Слюзар просить о. Стаха допомогти у виїзді до Америки його знайомому Миколі Кравцеві.

Отець Вояковський просить о. Стаха зайнятись його куврами, що застрягли по дорозі.

Серед паперів – список абсольтентів богослов'я, які були запропоновані о. Стахові для допомоги.

Д-р Василь Лев просить о. Стаха у справі висилання книжок проф. Лева з Мюнхену до Америки.

Єпископ Василій з Канади просить о. Стаха допомогти в переїзді до Канади священникові. Долучений список священників в Американській Зоні на виїзд до Америки. Отець Голинський пише листа до о. Стаха про можливість його виїзду до Америки чи до Канади.

Д-р Юлій Грабович просить о. Стаха допомогти його родині харчами.

Проф. Лев одержав вістку через проф. Чубатого, що для нього є праця з кравецтва в Нью-Джерзі.

Лист о. Грабця до о. Стаха.

Ректор Мірчук дякує о. Стахові за допомогу для професорів УВУ.

Д-р Гинилевич дякує о. Стахові за допомогу СХС бідним.

Д-р Гинилевич дає інформацію, скільки дітей має отримати дарунки.

Лист до о. Стаха у справі виїзду до Америки ген. Шандрука. В додатку ген. Шандрука є документи, які вказують, що він служив в польській армії, а згодом був командантом Дивізії.

Роман Савицький просить допомогти йому з родиною переїхати до Америки.

Д-р Зеновій Храпливий також просить о. Стаха допомогти переїхати до Америки. Сестра о. Стаха – монахиня Евелін написала до о. Стаха лист англійською.

Довгий список втікачів – кандидатів на виїзд до Америки. Є листи на формулярі НСВС зі списками біженців на виїзд до Америки.

Отець Юрій Милянник пише до о. Стаха, що він залишив деякі речі Еміліян Леській, і дякує за листа, якого о. Стах переслав.

Просять о. Стаха, щоб переслав листа до родини Леськова.

О. Лепкова просить передати листа родині Лепкова.

Доктор Лончина з Бремена дякує о. Стахові за поміч у виїзді до Америки.

Отець Йосиф Заячківський дякує о. Стахові за допомогу у виїзді до Америки.

Пані Колянківська просить о. Стаха допомогти їй дістатися до медичної школи.

Студенти дякують о. Стахові за його душпастирську поміч (був хворий о. Василь Мельник і о. Стах допомагав).

Отець Маланчук з Кулемборгу дякує о. Стахові за допомогу для Семінарії.

Лист д-ра Муровича у справі своєї книги.

Отець Сабоп пише поздоровлення для о. Стаха.

Запрошення о. Стаха на доповідь в УВУ.

Доктор Богдан Лончина пише листа до єп. Сенишина у справі затримки його виїзду через різні формальності.

Товариство “Обнова” запрошує о. Стаха на свої збори.

Братство УССусів запрошує о. Стаха на передачу прапору УССусів.

УВУ запрошує о. Стаха на Академію на честь В. Липинського.

Єпископ Василій з ВінніпеСу пише листа до о. Стаха і до Преосвященного Владики в Америці.

Отець Пилипець пише до о. Стаха у справі свого знайомого на виїзд до ЗСА.

Отець Голинський просить в єп. Богачевського стипендій на Служби Божі.

О. Ісидор Сохоцький пише до о. Стаха у справі виїзду до Америки його зятя.

Отець Пилипець пише листа до єп. Богачевського з проською прийняти його до єпархії у Філадельфії. Це подання о. Пилипець пересилає через о. Стаха.

Лист до о. Стаха від Т-ва “Січ” зі списком студентів для допомоги.

Лист до о. Стаха у справі виїзду скитальців до Америки. До нього долучено список готових на виїзд.

Братство католиків у Німеччині звертається до о. Стаха у справі допомоги членам Братства. До списку долучено перелік осіб, яким пропонується вислати кер-пакети.

Микола Колянківський пише у справі видання журналу “Ми і Світ”.

Д-р Іван Мірчук звертається у справі допомоги Кутинському.

Лист з Українського Католицького Комітету в Стенфорді за підписом М. І. Любачівського повідомляє, що стосовно світських осіб справа просувається тяжко. Щодо священників, то вони мусять перейти перевірки.

В листі УКДК подано, що для п. Жгути є виставлений афідавіт.

Це листування о. Стаха засвідчує, яку масу справ мав до полагодження о. Стах, будучи зв'язковим від Американської окупаційної влади до наших утікачів (ДП). Усі справи о. Стах старався якнайкраще поладити. Він не шкодував ні своєї праці, ні часом останнього доляра зі своєї кишені, щоб допомогти людям. За своє шестирічне перебування в Німеччині отець Іван Стах заслужив собі якнайкращу пам'ять як Добродій скитальців – на це звання він заслуговує у повному сенсі цього слова.

Після свого повернення до Америки о. Стах не переставав помагати потребуючим, будучи Секретарем Українського Католицького Допомогового Комітету в Стенфорді.

Отже, Отець СТАХ знову в АМЕРИЦІ. В липні 1952 року отець Стах після шестилітньої праці в Німеччині, де він помагав тисячам скитальців у виїзді

до ЗСА, повернувся до Америки. Єпископ Амврозій Сенишин призначив його своїм секретарем і рівночасно секретарем Українського Католицького Допомогового Комітету в Стемфорді. Святіший Отець Папа Пій XII номінував о. Стаха прелатом з титулом монсенйора.

Єпископ Сенишин вислав о. монс. Стаха до різних парохій в Америці для придбання фондів для залишенців в Європі. Тоді отець монс. Стах об'їхав майже всі парохії, опікуючись гіркою долею наших залишенців в Європі. Коли в 1956 році Апостольська Столиця створила окремих екзархат з осідком в Стемфорді, о. монс. Стах був номінований канцлером Стемфордського Екзархату.

В жовтні 1953 року єпископ Сенишин прийняв на працю в Українському Католицькому Допомоговому Комітету для скитальців д-ра Василя Ленцика, який став помічником о. монс. Стаха в цій ділянці. Монс. Стах в 1956 році був номінований заступником Канцлера нової Екзархії, а в жовтні 1957 році отцем-канцлером Стемфордської екзархії. Як канцлер о. монс. Стах був рівночасно секретарем УКДК і з д-ром Ленциком провадив всі агенції цієї організації.

Попри свої обов'язки як канцлера, о. монс. Стах був призначений душпастирем в Нью-Гейвені, Конн.

Парохія св. Михаїла після короткого перебування на пості пароха відсвяткувала 20-річний ювілей священства о. Стаха. Службу Божу під час відзначення ювілею правив єпископ Стемфорду Преосв. Йосиф Шмондюк, який виголосив відповідну проповідь, вказуючи, що о. прелат, попри свої парохіяльні обов'язки, також є близьким співробітником свого єпископа. При Службі Божій Владиці асистували оо. монс. Еміль Монастирський і кузен о. монс. Стаха, о. ректор коледжа монс. Петро Скрінковський. Під час Служби Божої співав хор парохії під проводом п. Стефана Заворського. Після Служби Божої відбувся бенкет, який відкрив молитвою о. декан Стефан Баландюк із Гартфорду. Цей бенкет відбувся 4 квітня 1964 року, і в ньому брала участь уся парохія. Допис до газет про цю подію нього написав д-р Василь Ленцик, учасник того свята.

Любов о. монс. Стаха до своїх парохіян зродила в них почуття глибокої шани і вдячності до свого душпастиря.

У 1968 році Папа Павло VI підніс монс. Стаха до гідности domestica прелата і рівночасно номінував його душпастирем церкви св. Михаїла в Йонкерсі, Н. Й.

10 листопада 1968 року монс. Стах святкував срібний ювілей свого священства. Цей ювілей о. монс. Стах відзначив Службою Божою в рідній місцевості Сент-Клер в Пенсильванії. Службу Божу правив о. прелат в асисті священників, а після Служби Божої відбувся бенкет на честь ювілята.

ВЛАДИКА ІВАН СТАХ НОМІНОВАНИЙ ЄПИСКОПОМ-ПОМІЧНИКОМ

для Митр. Амврозія Сенишина у Філадельфії.

Папа Павло VI призначив єпископа Стаха єпископом-помічником Філадельфії з титулом ПЕРРАМУН.

25 травня 1971 р. у катедрі Непорочного Зачаття о. І. Стах разом з о. Василем Лостеном був висвячений на єпископа. Святителями були Митр. Амврозій Сенишин, ЧВВВ, єп. Чікаго Ярослав Рабро і єп. Михайло Дудик, єпарх Пассейку.

Подячну Службу Божу єп. Іван Стах відправив у своїй парохіяльній церкві в Сент-Клер в Пенсильванії.

Номінацію єпископа Стаха проголосив Апостольський Нунцій у Вашингтоні Люїджі Раймонді 22 лютого 1971 р. Того дня не було інших проголошень, щойно за який час стало відомо, що Митрополит Сенишин поїхав до Риму, щоб домагатися ще одного єпископа помічника в особі монс. Василя Лостена.

Нове призначення викликало в мирян здивування, оскільки проголошення нових єпископів відбулось без відома Верховного Архієпископа Кардинала Йосифа Сліпого. Почалась агітація, щоб новопризначені єпископи поїхали до Верховного Архієпископа і просили його апробати й евентуального відкладення єпископських свячень. Парохіяни єпископа-номіната Стаха закликали його, щоб він одержав визнання Верховного єпископа Йосифа Сліпого.

Щоденник "Свобода" помістив інформацію, що обидва єпископи-номінати вирушають до Рима до Верховного Архієпископа. Номінатів по приїзді до Рима привітав о. д-р Любомир Гузар. Він сказав, що Верховний Архієпископ перебуває тепер поза Римом і щойно по короткому порозумінню Верховний обіцяв прийняти їх на аудієнцію в п'ятницю. Остаточно Блаженніший Верховний Архієпископ прийняв обидвох номінатів на аудієнції у Ватикані 14 травня 1971 року. Єпископи-номінати просили Верховного Архієпископа, щоб він приїхав 25 травня до Філадельфії на їхні свячення, але Верховний Архієпископ сказав, що не зможе приїхати і наполягав, щоб вони відклали свячення до скликання Синоду. Мова була також про мирянський рух, який протестував проти номінації єпископів без відома Верховного Архієпископа. Верховний Архієпископ сказав, що він не має впливу на мирянський рух і не контролює його. На кінець Верховний Архієпископ уділив номінатам благословення і побажав їм успіхів.

Після авдієнції у Верховного Архиєпископа номінати були на авдієнції у Папи Павла VI, яка тривала понад 40 хвилини. Папа виявив журбу за нашу Церкву і звернув увагу номінатам, щоб вони співпрацювали з Верховним Архиєпископом.

Остаточно Архиєпископ Сенишин вирішив, що свячення нових єпископів відбудеться, як планували, 25 травня 1971 року в катедрі Непорочного Зачаття Пресвятої Богородиці. Частина мирян вирішила бойкотувати ті свячення і єпархія була готова на есентуальний протест з боку мирян.

Єпархія в порозумінні з поліцією заангажувала цілий ряд поліції, яка мала охороняти катедру. Миряни вдалися на підступ і виготовили цілий ряд нелегальних запрошень до катедри на свячення. Коли в катедрі почалась Служба Божа, миряни зчинили бучу і стали голосно протестувати проти свячень. Це було зроблено не по-християнськи і негідно супроти такого гідного кандидата, шанованого і любленого о. Івана Стаха. Миряни протестували проти того, що номінації відбулися без апробати Верховного Архиєпископа Йосифа Сліпого. Найгіршою прислугою було для єпископа Івана Стаха те, що він у тій грі був невинною жертвою.

Преосв. Іван Стах недовго був єпископом, але всі вірні, що знали його, шанували й любили як зразкового Священника-Владику. Преосв. Іван Стах не удостоївся бути єпископом-помічником Митрополита, а тільки був відряджений на параха в одній з парохій Мелрозе коло Філадельфії.

Як приятель багатьох своїх парохіян, єп. Стах відвідував своїх колишніх членів парохії в Йонкерс. Уночі з 28 на 29 червня, повертаючись зі Стемфорду до Філадельфії, загинув в автомобільній катастрофі, наїхавши на трок, що не виставив належного світла на дорозі. Смерть настала негайно.

Єпископ Стах під час свого короткого єпископства показав себе як доброго Пастиря, візитуючи парохії. При тому він висвятив одного священника – Івана Сембрата

ВИСВЯЧЕННЯ НА СВЯЩЕНИКА ІВАНА СЕМБРАТА

Після рукоположення на священника Івана Сембрата єпископ Іван Стах виголосив відповідну проповідь з тієї нагоди.

Високопреподобний отче монсеньйоре, всечесніші отці, дорога родино, дорогі браття і сестри.

“Пригадую тобі, щоб ти оживив дар Божий, який у тобі через покладання рук моїх” (2 Тим. 1, 6).

Велика це радість для нас усіх, тут зібраних у цьому Божому храмі з нагоди рукоположення на священника ще одного із доброї побожної родини Височанських.

Особисто я радію, що міг з волі Господа Бога нашого Ісуса Христа за словами апостола Павла в другому листі до Тимотея передати дар Божий через положення рук, який наш нововисвячений єрей буде далі розбуджувати і передавати помножуючи Божу благодать.

Через положення рук на священноєрея Івана Сембрата збільшилось число робітників у Христовому Винограднику. Всі ми добре знаємо, як дуже багато тих нових робітників у Христовому Винограднику наша Церква потребує. Жниво дійсно велике, а тих робітників приходиться чимраз менше.

Якщо б кожна родина дала бодай зі своїх рядів половину з того числа, що дала добра родина Височанських, ми б нині не журились, хто буде обслуговувати наші Божі храми, хто буде хрестити дітей, хто буде вінчати наших молодят, що вступають у подружний стан, хто буде уділювати Таїнство покаяння, хто буде розділювати Таїнство Евхаристію.

Одна тільки родина Височанських дала нашій Церкві досі чотирьох священників, які чи то в чині Отців Василіян, чи світських священників кожного дня приносять безкровні жертви, уділюючи св. Тайни, помножують Божу Благодать, спроваджують Боже благословенство на своїх вірних, своєю душпастирською працею вони поширюють Боже Царство на землі та вказують нашим вірним дорогу до вічного спасення.

Нині через положення рук на нововисвяченого священноєрея приходять з родини Височанських ще один посередник між Богом та людьми – о. Іван Сембрат, який, ставши членом Чина Святого Василя Великого, буде продовжувати далі славу традицію цього заслуженого в нашій Церкві Чину.

На цій родині спочине велике Боже благословенство, коли Господь зволив покликати собі на службу стільки священників. Такої ласки може доступити кожна родина, якщо буде давати добрий примір християнського життя своїм дітям і тим самим буде їх заохочувати йти за Христом.

Христос запевнив усіх, хто піде в слід за Ним, що ярмо Його легке, а тягар Його солодкий. Священик з волі Христа стає другим Христом тут на землі, очевидно, коли священник гідно по Божому сповняє свої священничі обов'язки.

З цієї радісної нагоди я хочу поСратулювати нововисвяченому єреєві за доступлення тої великої благодати стати Христовим Священником і бажаю Вам, Отче Іване, щоб Ваша праця у Христовому Винограднику була Богом

благословенна й успішна. Щоб із Вашої праці раділи небеса а наша Церква і наш нарід наповнювався ласками, що будуть спливати через Ваші руки на нього.

Щиро Сратулюю і радіючи з Вами в цей день, що його сотворив Господь для Вас і нас усіх, сердечно Вас усіх благословляю АМІНЬ.

ВЕЛИКОДНЕ ПАСТИРСЬКЕ ПОСЛАННЯ Української Католицької Єпархії З'єднаних Стейтів Америки (приготовлене єп. Іваном Стахом)

Високопреподобним і всечесним отцям, преподобним членам монаших чинів і преподобним сестрам і браттям у Христі.

Христос Воскрес – Воїстину Воскрес !

День Христового Воскресення сходиться із святкуванням жидівського свята Пасхи. Це свято, таке дороге для нашого Спасителя, пригадує день їхнього визволення із Єгипетської неволі сотки літ тому. Кожнорічна Пасхальна Вечера є немов повторенням цієї останньої вечері в Єгипті. Вони постили 8 днів, згадуючи звільнення з рук армії Фараона на Червоному морю і багато інших дослідів, які вони мусили пройти, заки стали нацією і Господь вчинив їх вибраним народом.

Наш Спаситель вибрав таку форму для своєї Пасхальної Вечері, щоб започаткувати Новий Завіт, який записаний Його власною кров'ю. Він сам вибрав себе за пасхального Агнця, “який світу гріх забирає”(Йо. І. 29). Він сам став нашою пасхальною жертвою і далі нашою новою Пасхою, кормом нашої пасхальної вечері.

Апостол Павло стверджує, що всі ми, що в Христа Ісуса охрестилися, у смерть Його хрестилися (див. Рим. 6, 3). Отже, злучені Христом і в Христі, ми прийшли з Ним через Червоне море його Крови і стали звільнені з оков вічної смерті. “Ми поховані з Ним через хрещення на смерть, щоб як Христос воскрес із мертвих славою Отця, ми теж жили новим життям” (Рим. 6, 4). Те саме так прекрасно сказане в нашій Воскресній утрени: “Вчора я був погребаний з Тобою, Христе, встаю днес з Тобою, воскреслим; вчора розп'ятим був я з Тобою, сам мене спрослав, Спасе, у Царстві Твоім”. О яка це для нас потішаюча і підбадьорююча правда нашої святої віри. Наші українці розпорошені по великих просторах цієї країни, живуть по малих громадах. Інші подібно розкинені по цілому вільному світі, відтяти від тіла нашої нації залізною заслоною безбожного комунізму, який закриває своє володіння релігійного і національного гніту. Однак без огляду на всі перешкоди і поділи, ми всі тісно злучені в Христі нашому Спасителю. Це наша свята віра що вчить нас, що

ми є тілом Христа і Його членами (див. 1 Кор. 12, 27). Ми є всі “одно у Христі Ісусі” (Гал. 3, 28). Ця злука нас усіх, в Христі дає нам право стати дітьми Божими (див. Йо. 1, 12) і накладає рівночасно певні зобов'язання. Це вимагає і накладає на нас певні святі обов'язки для спільної справи цілого тіла нашої Церкви і Народу – ми мусимо помагати один одному. Бо коли “страждає один член, страждають усі з ним члени” (1 Кор. 12, 26). Тому кожний з нас мусить жити і провадити себе, як живий і співдіючий член тіла нашої Церкви. Кожний мусить журитися і дбати про добробут, зріст і розвій кожної парохії, товариства чи організації, кожний із наших єпархій та української Церкви як цілоти. Тільки таке особисте і щире співдіяння дасть кожному ціль і унаправлення та високу і шляхетну причину, зусилля і нагоду заслужити небесну нагороду. Це дасть силу немічним, розраду слабим, бодрість і витривалість переслідуваним і вчинить ціле тіло Церкви міцним і живучим.

Подумайте тільки, скільки доброго може зробити посвята тільки одного відданого чоловіка як священика або одної жінки як монахині. Які обильні благословенства спливають з небес на ціле наше суспільство, навіть через таку одну посвяту.

Ми вдячні Господу Богу, що в кожній нашій парохії є віддані миряни, чоловіки та жінки, які є прикладом такої посвяти.

Таких вповні відданих є багато поміж нашими звичайними парохіянами – членами чи урядниками різних церковних і національних організацій. Це ті, що невтомно жертвують тяжко зароблені гроші на шляхетні й добродійні цілі нашої Церкви і Народу. Це ті, що підтверджують свої зобов'язання не порожніми словами, але конкретними ділами. Ви їх знайдете кожної неділі в церкві. Без якого-небудь нарікання, вони радо жертвують свій час, енергію і знання, щоб зміцнити єдність тіла нашої Церкви в Христі.

Розуміючи вагу нашої єдності в Христі і наших окремих зобов'язань для святої справи нашої Церкви, всі українці-католики повинні без обмежень дати зі себе все найкраще для добра цілоти. Кожний повинен співучастикувати у відповідальності за добро загалу. Байдужість і засада моя хата скраю” хоч би навіть одного члена, ослабить цілий організм. Сила нації полягає в єдності, особливо в єдності в Христі. Злучені з побідно воскреслим Христом, який смертю смерть подолав, і в Ньому злучені один з одним, ми створимо найсильніший який тільки може бути союз. Христос по нашій стороні, ми маємо запевнення неба, що наша переслідувана Церква і наш поневолений Нарід не буде вічно перебувати в гробі терпіння.

Минеться наша Велика П'ятниця і ми також дочекаємось світлої Пасхи.

Ми перейдемо Червоне море поневолення і переслідування і увійдемо в обіцяну землю і славне воскресення.

Нехай ніхто і нічого не допустить до того, щоби знищити нашу святу єдність в Христі. Незгода – це немов смертельний рак завжди нищила і буде розкладати, спотворювати і нищити тіло.

Полюбім один одного, щоб ми однодушно визнавати Отця і Сина і Святого Духа нашого Господа і Бога, котрий є осередком і силою в яким ми “живемо, рухаємося й існуєм” (Ді. 17, 28).

Так об’єднані в цей світлий день Воскресення: “Просвітімося торжеством, друг друга обіймім. Промовмо: браття, і тим, що ненавидять нас, простім усе з воскресенням” і ради Воскресення пробачмо їм усе” (Воскресна утрєня).

Щасливого і благословенного Великодня бажаємо Вам усім.

Єпископ Стах виголосив проповідь на бенкеті з нагоди посвячення Народного Дому в Йонкерсі, Н. Й.

Дорогі пані і панове, дорогі парохіяни і гості.

Ми нині вранці подякували Господеві в церкві за те велике діло, яке Господь нам допоміг довершити, а саме збудувати Народний Дім. Виказуючи свою радість з того великого досягнення рано в Церкві, і просячи Бога благословення для Вас усіх, я тепер хотів би ще підкреслити на цьому місці велике національне значення того нашого нового осередку.

Тут Ви всі маєте збиратись, і попри забаву і розривку, мусите свідомо разом так, як одна родина, працювати над тим, щоб наша йонкерська громада не занепала, а розвивалась. Тут має зростати Ваша національна свідомість, тут має зростати Ваше прив’язання до всього рідного українського. Ви тут маєте доповнювати те, що Церква не в силі зробити. Тут має відбуватися гармонійне доповнення того, що ми при Божій допомозі робимо в Церкві.

Моїм бажанням є, щоб ні одна душа, ні одна українська дитина не пропала для нашої Церкви, для нашого народу, для нашої Церкви.

Ви, наші Провідники цієї громади, маєте про це подбати, Ви нам, отцям у парохії, маєте допомогти зберегти нашу національну субстанцію.

Нехай ніхто не відмежується від того обов’язку від тієї праці, а кожний нехай так думає, як повчав нас великий поет Іван Франко: “Кожний думай, що на тобі мільйонів стан стоїть, що за долю мільйонів мусиш дати ти отвїт”.

Огорніть особливою опікою нашу молодь. Тепер вона вже буде мати гарну домівку для себе і її тут місце, а не на вулиці чи з чужих льокалей клубах, як

тут кажуть. Її місце тут між нами і з нами. Старші нехай провадять молодших, а молодші – ще молодших і так спільно будемо радуватись і тішитись собою, і я вірю, що і Боже благословення буде на нас і на наш нарід, і Церква буде матір’ю кожного з нас. Хай Бог благословить на цьому шляху.

Амінь.

Єп. Стах. ПОСВЯЧЕННЯ ПЛАСТОВОГО ПРАПОРУ В ЙОНКЕРСІ, Н. Й.
10 травня 1970 р.

Дорогі пластунки і пластуни!

Нинішнє посвячення пластових прапорів ваших куренів дає нам нагоду застановитися над високими цілями, які перед нашою молоддю в Америці ставить Ваша Організація. Високі моральні і етичні принципи Пласту, що у своїй основі кладе любов Бога і Батьківщини, є найкращою запорукою, що ця організація нашої молоді є добра.

Треба тільки, щоб Ви, Пластунки і Пластуни, всі приписи Вашої організації знали не лише в теорії, але щоб ними жили та щоденним життям засвідчували, що ви є справжні пластуни, для яких любов до Бога, Батьківщини, чесність, працьовитість, любов до ближнього – не порожні слова, а жива дійсність.

Хоча я не мав змоги познайомитись із Пластовою організацією нашого народу, але, коли у 1946 році вперше зустрів Пластову українську молодь на еміграції в Німеччині, то побачив що це цінна організація і що до неї повинна належати наша молодь та плекати шляхетні пластові засади. Хоча побіжно, але я знаю що пластунами були такі світлі провідники нашого народу, як Степан Бандера, Тарас Чупринка-Шухевич, головний командир Української Повстанської Армії. Із Пласту, знаю, вийшли такі світлі жіночі постаті, як Ольга Басараб та донині переслідувана за свою любов до України Катря Зарицька, голова Червоного Хреста УПА. Вже хоча б ці імена повинні всім Вам, Пластунки і Пластунки, вказати ідейний шлях, яким і ви повинні йти в своїм життю.

Може, Вам не прийдеться зложити своє життя на жертівнику свого народу, як це зробив Тарас Чупринка-Шухевич, Степан Бандера чи Ольга Басараб, яку замучили в тюрмі поляки, але знайте, що Вам треба щоденною працею йти їхніми слідами та кожний на своєму місці приносити жертву для спільного добра. Ви також повинні собі брати приклад із патронів Ваших куренів, які віддано працювали для визволення свого народу. Особливо Ви, Пластуни, повинні взяти примір Вашого патрона Григора Орлика, який був емігрантом так само, як і Ви, і будучи генералом французької армії, ніколи не

забував за свій поневолений український нарід. Будьте, отже, гідними синами і дочками Українського Народу і Вашої Пластової Організації, яка дає Вам гарні засади для праці і для себе, і для нашої Церкви та Народу, а тоді Боже благословення буде все з Вами. АМІНЬ.

СЛОВО ОТЦЯ МОНС. ІВАНА СТАХА В ЦЕРКВІ СВ. МИХАЇЛА В ЙОНКЕРСІ

Дорогі в Христі Браття і Сестри!

“Коли не Господь збудує дім, даремне будівничі трудились (Пс. 126, 1). Ці слова св. Письма можна гарно застосувати до нинішнього свята нашої парохії. При Божій допомозі і Його благословенню наша парохія завершила нині великого діла, а саме за благословенням Господнім ми нині поблагословимо наш Народний Дім. Завершення будівлі Народного Дому це, без сумніву, велика подія в житті нашої Громади. І нині ми зберемося в будинку того гарного дому, щоб його поблагословити. В першу чергу нам треба подякувати Всевишньому Господеві, що дав Вам, дорогі парохіяни, закінчити цю будівлю, яку нині будемо благословити. Без Божої допомозі, який обдаровував нас добрим здоров'ям, добрими заробітками і добрим проводом нашої Громади, ми були би не в силі спромогтися на жертву для загальної справи.

Не один і не одна мусили не раз собі у чомусь собі відмовити, може, у приємній речі, але часом і корисній та потрібній для себе, а все таки ми мали ту свідомість, що це наше спільне добро, що це потрібне для нас усіх і тому ми не жаліли праці і грошей, щоб Народний Дім в Йонкерсі став реальною дійсністю.

Нині ми з покірною подякою Господеві за Його поміч, можемо сказати собі самі слово признання. Ми зрозуміли, що Народний Дім – то не забаганка кількох громадян, але це потреба і то часом дуже пекуча потреба цілої громади.

Нехай цей Дім стане тим Домом, що на нього і на всіх, хто в ньому буде працювати, спливатиме Боже благословення. Праця ця буде працею для спільного добра. Нехай в тому домі буде все мир між тими всіма, що будуть у ньому працювати і збиратися. Нехай прив'язання до всього того, що рідне українське, знайде тут своє перфектне завершення.

Нехай братня любов між нами, всіма українцями, знайде тут свій повний вияв. Збирайтеся тут і радуйтеся у Господі. Нехай цей, великими жертвами і трудами наших найкращих парохіян збудований дім стане не лише осередком для розривки, забав і танців, родинних свят, але й тим місцем, де поза Церквою буде цементуватися наша Громада в одну українську християнську велику родину Йонкерсу.

Ісус Христос говорив до своїх учнів, що їх пізнають по любові, яку вони будуть мати між собою. Станьте і Ви тою Громадою, щоб всі із Йонкерсу, що не є членами нашого народу, дивилися на Вас і могли казати, як колись про перших християн “дивіться як вони любляться між собою”. Хотів би я дуже і в тому напрямі прошу Господа Бога, щоб якраз такою взірцевою українською громадою ви були, мої дорогі парохіяни. Цей Народний Дім має Вам разом з Церквою допомогти лучитися що більше в один український моноліт, в прикладну українську спільноту.

Нехай Господь на тому шляху кріпить і утверджує. Всім тим, що трудились коло будови Народного Дому, сотвори Господи многая і благая літа.

Проповідь єп. Стаха з нагоди Першого Листопада 12.XII 1976 р.

Ваше Преосвященство, високопреподобні отці монсеньйори, високопреподобний отче ректоре, всесчесні отці, вп. панове професори, дорогі студенти!

Моє коротке слово з нагоди Першого Листопада я зачну цитатою Слуги Божого Митрополита Кир Андрея Шептицького, який ще в році 1934 з нагоди Першого листопада проголосив своє слово

“НАЦІОНАЛЬНА РІЧНИЦЯ”.

Митрополит писав: “Кожна важніша подія в житті одиниць, родин і цілої суспільности народу звертає думку і серце християн до Всевишнього Сотворителя неба і землі, бо від Провидіння Його залежить доля і народів.

“В день Першого Листопада зберуться по наших церквах українці віруючі християни-католики, щоб перед престолом Всевишнього промовити свої молитви, подяки і прохання. Будем Христа Спасителя благодати за милосердя для всіх тих, що поклали буйні голови на полях слави і сповненого обов'язку”.

В цих прекрасних словах Слуги Божого Кир Андрея і міститься цілий глибокий зміст нашого нинішнього зібрання, яким відзначаємо День Першого Листопада. Сам Митрополит перейшов до вічності саме 1 листопада 1944 року, отже, Божим Провидінням Слуга Божий відійшов з цього світу в день Національного свята, в день відродження. Тому і ми сьогодні відзначаємо дві важливі річниці із життя Українського Народу і Української Церкви.

Річниця національна – це проголошення Української Незалежної Держави на Західноукраїнських землях зі столицею у Львові. До цього історичного акту провадив довгий і важких шлях. Для того, щоб цей акт був можливий, великі заслуги положило українське духовенство зі своїм провідниками Єрархами, головно була це заслуга Великого Митрополита Кир Андрея, який був щирим українським патріотом.

Митрополит чинив згідно з наукою Христа, який, як знаємо, сказав, що Він прийшов найперше до дому Ізраїля, а плакав на згадку про збурення Єрусалиму.

Вже в перших своїх посланнях він взиває своє духовенство до праці для свого народу для всестороннього його відродження, культурного, наукового, господарського та політичного. І коли при кінці Першої Світової Війни розпалась Австро-Угорська Монархія і поляки, які сотками літ панували над частиною нашого народу чи то в польській державі, чи то навіть під Австрією, хотіли знову забрати українську Галичину, українці були настільки свідомі, що збройно виступили в обороні своїх прав і зайняли у ніч на першого листопада Львів та проголосили свою незалежність.

Це була велика історична подія і радість усього Українського народу, який по стільки роках неволі став господарем на своїй землі. На жаль, міжнародна констеляція була така, що українці, не маючи підтримки інших народів, особливо Антанти, яка тоді, перемигши Австрію і Німеччину, диктувала мирні трактати і не взяла до уваги бажання Українського Народу жити самостійним життям на своїй власній землі. Антанта, особливо американський президент Вудров Вільсон, підтримав польську справу на міжнародній Конференції у Версалі, а Франція надала збройну допомогу полякам. Українці, що розраховували на власні сили, без жодної допомоги не мали змоги втримати своєї незалежності. Львів після кривавих боїв зайняли поляки і велика частина українських земель, – Галичина, Волинь, Підляшшя Холмщина і Лемківщина – перейшли під панування Польщі. Але раз запалений вогонь вже ніколи не погас. Бажання волі, засіяне Першим Листопадом, глибоко вросло в душу українського народу.

В той час боротьби Українського Народу за свою свободу глибоко переживали всі українці тут в Америці.

Вони збирали гроші на допомогу рідному краєві у формі національної позички. Однак наші впливи у Вашингтоні були дуже малими, тому українці не дістали тої допомоги, що дістали поляки, які мали тут сильну еміграцію, чи, як пізніше, дістали ірландці завдяки американським Айришам, чи в 1948 році жиди, які завдяки американським жидам створили Ізраїльську Державу. Перейшовши під владу Польщі, українці в Західній Україні переживали тяжкі часи. Однак не переставали працювати і думати про свою власну державу. Великою духовою силою українців в Західній Україні була Українська Католицька Церква зі своїми єпископами та священиками. А головним духовним провідником був Слуга Божий Митрополит Андрей Шептицький. Він своїм люблячим серцем, своїм великим умом та святістю життя був ще за життя

уважаний українським Мойсеєм. Це був справжній духовний гігант на митрополитичому Престолі. Все, що він робив в житті, було на славу Божу і добро свого народу. Сам з походження граф-шляхтич, був незвичайно скромним і доступним для кожного. Був оборонцем всіх покривджених і гонених, і то не лише свого народу, але й інших. Коли Гітлер нищив жидів, він чи не одинокий з католицьких єрархів виступив гостро проти тої акції. У своїй палаті він навіть переховував деяких жидів, а також дав доручення монахам і монахиням, щоб переховували жидів по монастирях. Донині живе в Нью-Йорку жид Курт Левін, син равина, якому врятував життя Митрополит Андрей Шептицький. Про його благородне серце і апостольську ревність знають нині вже майже всі народи світу. Особливо багато послідовників між усіма народами світу знайшла його екуменічна праця, яку він започаткував майже 60 років перед тим, як той рух набрав більшої сили вже після Другої Світової Війни.

Великий Папа Пій XII висловився про нашого Митрополита тими знаменними словами: "Його ім'я залишиться назавжди благословенним у Христовій Церкві, що збереже згадку про його гарячу ревність за спасіння людських душ і про його постійну відвагу в обороні свого народу" ААС 1952 (877). І коли ми сьогодні відзначаємо день Першого Листопада, в якому український нарід у Західній Україні проголосив у Львові Самостійну Державу, то в тому рішучо велика заслуга Слуги Божого Митрополита Андрея Шептицького. Без його праці, без праці вихованого і керованого ним духовенства Перший Листопад був би неможливий. Тому то відзначення Першого Листопада та святкування Пам'яті Слуги Божого Митрополита Андрея Шептицького було похвальним і високо виховним.

Ми тим святом віддаємо честь тим всім, що втілювали в життя ідею незалежності України. Ми вшановуємо передовсім тих, що віддали найвищу ціну за свободу свого народу – ціну крови власного життя.

Гоподь дав ту ласку Митрополитові Кир Андреєві, що в той національний день 1 листопада відійшов у вічність, щоб там перед Престолом Всевишнього випрошувати прискорення хвилини свободи для своєї Церкви і свого Народу.

Молитва єпископа Івана Стаха перед Сенатом ЗСА дня 28 січня 1972 р.

В покірній молитві схиляємо наші голови перед Твоїм Маєстатом, Всемогучий Творче Всесвіту, і складаємо Тобі із глибини наших сердець нашу подяку за всі ласки і дари, що Ти через цілу історію цієї країни зсилав на її мешканців. Ми дякуємо Тобі вселаскавий Боже, що протягом історії Ти посилав Америці мудрих державних мужів, які добро цієї країни клали все на пер-

ше місце перед всякими особистими справами. Наші мольби йдуть перед Твій престіл на дальшу опіку над нашою Нацією, що стала прибіжищем всіх покривджених, переслідуваних за свою релігію, за свої політичні, наукові та соціальні переконання. Ми дякуємо Тобі, Небесний Отче, за цю демократичну систему що її нам в спадок, як дорогоцінний скарб, передали Батьки Основники (Фондін Фатерс).

Ми благаємо Тебе: надихни нашого Президента і його цілий Уряд, усіх його дорадників і цей світлий Конгрес, щоб вони разом всі причинились до створення постійного миру для цілого світу, миру, базованого на взаємній християнській любові ближнього, на справедливості, на житті, вільному від страху, нужди і переслідування. Допоможи, о Милостивий Боже, нашому Президентові зреалізувати його великі плани – створити постійний мир і добробут на світі. Запали, о Всемогучий Боже, високими ідеалами жертви і посвяти для другого /ближніх нашу молодь і зверни її на шлях мудрости, що має своє джерело в премудрих законах Твоїх Заповідей, щоб ми зі спокоем серця могли передати їм дальший провід оцієї нації Великої Богобоязної (Ундер Род нейшен).

І ще окремо звертаємось до Тебе, Всемогучий Боже, в цей день, коли світлі мужі оцього славного американського Конгресу (Сенату), свідомі своєї великої відповідальности перед Богом і людством, відзначають 54 роковини проголошення Самостійної Української Держави у славному старому місті столиці України Києві 22-го січня 1918 року. Благослови, о Господи, цей світлий Конгрес у цьому шляхетному наміренні допомогти Українському Народові відискати волю, яку він втратив через насильну агресію безбожного режиму.

Пішли, о Господи, синам і дочкам України хоробрість мужів Макавейських, які так само, як український Нарід, боронились перед національно-релігійним гнітом. Як колись над синами Ізраїля, так тепер в Україні, за словами книги Макавея, панує гордість, насильство, це час руїни і лихого гніву (див. 1 Мак. 2, 49). Так, як колись в Ізраїлі, так тепер в Україні. Вони пролляли кров невинну навкруги святині й осквернили святе місце. Через них повтікали мешканці Єрусалиму, і він став осідком чужинців. Він став чужим для тих, що в ньому наробились, його лишили власні діти, його святиня опустіла, мов пустиня, празники його обернулись в смуток (1 Мак. 1, 37-39). Зглянься, Боже, на Український Нарід, якого головна святиня катедра св. Софії із XI століття в Українському Єрусалимі – Києві, нині не є місцем, де б можна Тобі дякувати за всі добродійства і просити про нові, але стала приміщенням музею. А скільки позамикано Божих храмів, а скільки священників і вірних мучиться десятками літ за те тільки, що вірять в Тебе, Творця Вселенної.

Приспіши, Всемилолюбивий Боже, ті дні, коли Український Нарід разом зі своїми священниками буде могти свобідно у своїх святинях помолитись словами святого Йонатана: “Господи Господи, Боже, Творче всього, страшний, могутній справедливий, милосерний і єдиний Царю та Благодітелю, єдиний подателю, єдиний справедливий і Вседержителю, вічний, що спасаєш Ізраїля з усякого зла, що вибрав еси наших батьків і освятив їх, прийми цю жертву за весь народ Твій Ізраїля, бережи Твоє спадкоємство й освяти його. Збери наших розсіяних; визволь тих, що в рабстві між народами; зглянься над упослідженими і поневіренними, і нехай народи знають, що Ти – Бог наш. Покарай тих, що гноблять нас і поневіряють нами в своїй гордості (2 Мак1, 24-29).

Ми гаряче молимося, о, Господи, будь опікуном і покровителем Українського народу і Американського народу бо віримо, що “щасливий народ, Бог якого – Господь (Пс. 33 12).

ІНТЕРВ'Ю з О. МОНС. ІВАНОМ СТАХОМ,

Яке підготував Працівник Комітету Допомогового в Стемфорді д-р Василь Ленчик.

Д-р Ленчик найперше дав інформацію про о. монс. Івана Стаха:

“Всесвітліший отець монсеньйор Стах всім добре знаний, можна сказати, по цілій земній кулі. Кожний, хто виїздив до Америки, до Канади, Австралії чи до інших країн, приходив до нього порадитися, приходив за різною допомогою. І отець Стах завжди і всім служив щирим серцем – англійською мовою, інтервенцією по різних урядах, посередництвом в нав'язуванні контакту з ріднею за океаном, а часом – останньою райхс-маркою чи Д-маркою, щоб лише прийти з допомогою рідному братові. Це було велике діло любови, яке о. Стах як відпоручник наших Владик Кир Константина і Кир Амврозія ніс нашій скитальській громаді. Отець монс. Стах був офіційним представником Українського Католицького Допомогового Комітету в Стемфорді, що діє під безпосереднім керівництвом невтомого добродія скитальців Кир Амврозія Сенишина. Комітет, як відомо, співпрацює з великою американською допомогою організацією НСВС. За жертвенну працю для рідних братів на вигнанні Святійший Отець Папа Пій XII наділив о. Івана Стаха високим церковним відзначенням, надаючи йому титул монсеньйора.

Після того було запитання до о. монсеньйора: “Яка роль УКДК для наших скитальців в Європі?”. На те отець-монсеньйор відповів, що ті справи – як переїзду до Америки так і допомоги тим, що ще залишились в Європі – й далі актуальні. Отець монсеньйор подає, що президент Айзенгавер підписав закон, на основі якого може приїхати до Америки коло 214000 наших залишенців.

На запитання, у чому полягає його праця після повернення з Німеччини до Америки, отець монсенйор відповів: “Я працюю, як і раніше в Європі як відпоручник наших Владик, себто Української Католицької Церкви в ЗСА, яка для допомоги нашим братам спеціально зорганізувала Український Католицький Допомоговий Комітет, що його очолює Преосв. Кир Амврозій Сенишин, єпископ-помічник. Заступником Кир Амврозія під цю пору є преп. о. д-р Павло Івахів. Оскільки після 6-літнього перебування в Німеччині я здобув певний досвід, після повернення з Європи наші Владики відрядили мене продовжувати цю працю. На питання, чому я повернувся з Європи моя відповідь така: хвиля еміграцій пройшла, отже, і не було конечної потреби там залишитись. Тим більше, знаючи невеселу дійсність залишенців, наші Владики вважали за доцільне, щоб я приїхав сюди і практично займався допомогою – тут є джерело допомоги, а це найважливіше.”

Питання: “Хто тепер там займається допомогою для залишенців?”

Відповідь: “Там маємо свої інституції: діє наша Українська Католицька Церква з Апостольським Візитатором Архієпископом Кир Іваном Бучком на чолі та Генеральним Вікарієм. Крім того, на терені Німеччини дуже успішно працює Українська Санітарно-Харитативна Служба під патронатом нашої Церкви. Головою УХС є знаний громадянин і добродій скитальців лікар д-р Ярослав Гинилевич. Через ті інституції ми даємо в першу чергу допомогу у формі грошей та ліків, харч і т. д. Але нашою засадою є давати допомогу безпосередньо потребувачу. Така практика показується найбільш оправданою. Людина звертається за допомогою до нас і ми ту допомогу їй даємо. Правда, часом можна дати комусь, хто тої допомоги не потребує чи не заслуговує, але процент таких малий. Ми все таки маємо змогу скорше чи пізніше таку справу перевірити.

Питання: “Хто в першу чергу користує з Вашої допомоги? Чи користають також наші брати православні?”

Відповідь: “Наш Український Католицький Комітет дає в першу чергу допомогу всім тим, хто справді потребує, без огляду на те, чи вони є католиками чи православними. Діло любови і милосердя не знає віроісповідної різниці між дітьми того самого Отця Небесного, дітьми страдального Українського народу.

Питання: “Чи з допомоги користають теж наші науковці, залишені в Європі?”

Відповідь: “Очевидно. Хто як хто, але ці наші люди, люди науки, найбільше потребують допомоги і ми в міру наших фінансових спроможностей допо-

магаємо їм і будемо допомагати. Наші Владики вповні оцінюють великі заслуги українських вчених і тому їхня доля особливо лежить їм на серці. Ми знаємо, які цінні одиниці залишилися в Європі і їм треба допомагати”.

Запитання: “Як бачу, отче монсенйоре, діяльність Українського Католицького Комітету є такою, як того вимагає добро української Громади, ми б сказали, як того вимагає українська рація стану”.

Відповідь: “Діяльність Українського католицького комітету є цілком логічним висновком його екзистенції. Як вже вам сказав, Комітет створили наші Владики Української Католицької Церкви для допомоги українським людям і його утримують своїми щедрими датками добрі українські люди. В першу чергу шлють свої датки українські католики, хоча в ім'я правди треба сказати, що українські православні присилають також датки на наш Комітет, видно, що мають до нього довір'я як до рідної собі інституції.

На закид, що дехто каже, що це УКДК не є українською установою, о. монс. Стах відповідає: “Якщо хтось так говорить, то ми його послали б до 40000 українців, що приїхали через наш Український католицький комітет. Нехай спитає отих десятки тисяч вірних нових емігрантів, що наповнили наші храми Божі вже існуючі та збудували чи набули десятки нових. Нехай спитає нашу дітвору, що заповнила наші парохіяльні школи, нехай спитає щедрих жертводавців на всі народні цілі, який там процент тих, що прибули через Український Католицький Комітет. Може, це не українці? Я думаю, що безсумнівними українцями є ті тисячі осіб, чий імена читаємо в пресі як тих, що дістали допомогу від нашого Комітету.

Питання: “В чому полягає Ваша співпраця з НЦВЦ?”

Відповідь: “Ми є окремою інституцією, тобто інституцією Української Католицької Церкви з ЗСА, але рівночасно співдіємо і користуємо з тої підтримки, яку дає нам понад 30 мільйонів американських католиків різного походження. Американські католики мають свою Організацію НСВС, яка дуже багато причинилась до ухвали самого закону про допущення скитальців та надала колосальну допомогу в переїзді нашим людям”.

Запитання: “Чи можна знати, яким апаратом диспонуєте у Вашій праці?”

Відповідь: “Наш адміністративний апарат невеликий. Працюю я та ще один урядовець. Кожного дня посвячує близько чотирьох годин Преосв. Кир Амврозій, який дбає щоб господарка грішми була доцільна.

Запитання: “Скільки ще може приїхати до Америки наших людей?”

Відповідь: “Близько 5 тисяч осіб”.

Запитання: “Які ваші враження від поїздки по наших різних осередках, чи наші люди заховують своє рідне і як ставляться до прибраної батьківщини?”

Відповідь: “Після мого повороту з Німеччини я об’їздив деякі осередки, щоб здобути фонди для наших залишенців. Очевидно, я був у наших церквах і там стрічав наших поселенців. І можу сказати: ті, що тримаються своєї церкви – це найкращий елемент. Це ті, що зберігають як щось святе пам’ять про рідний край, коли заховують рідну традицію і напевно будуть вірними синами своєї Церкви і Народу, але також добрими громадянами прибраної батьківщини”.

Кінець інтерв’ю.

Отець Стах брав жваву участь збірної Громади на терені Мюнхену. Так, 23-го травня 1948 р. була відслужена панахида за пок. Євгена Коновальця, а 30 травня 1948 р. – Архирейське богослуження в наміренні Українського Народу. Після Архирейських богослужень була відправлена панахида за покійного Симона Петлюру. Про ці богослужіння було повідомлення великою афішею за підписом ДІЛОВИЙ КОМІТЕТ, яку Цю Комітет переслав о. Монс. Іванові Стахові. Дбаючи про наших дітей, владика Іван Стах (тоді ще монсеньор) пише до владик в Америці Кир Константина і Кир Амврозія Сенишина у справі сиріт, які опинилися на терені, просячи, щоб вони через американську організацію зайнялись нашими сиротами і спровадили їх до Америки. Отець монс. Стах просить наших Владик зайнятися нашими дітьми, щоб їх не випередили росіяни. Цей лист о. монс. Стах вислав з Мюнхену до єпископа Сенишина – Голови Українського Католицького Комітету (копію – до Архiepіскопа Богачевського).

Нижче подаємо короткі відомості про листування о. Стаха після його повернення з Європи до Америки. Географія й тематика цих листів засвідчують багатогранну діяльність о. І Стаха у релігійному та національному житті українців у США.

Між листами до о. монс. Стаха є лист Архiepіскопа Бучка у справі купівлі дому в Парижі, який закупив ЗУДАКД-Смук і д-р Ралан. Архiepіс. Бучко просить припилювати цю справу, щоб той дім в Парижі передати в руки Української Католицької Церкви на потреби українських сиріт.

У своєму листі від 12-го листопада 1953, написаному до монс. Івана Стаха вже до Стемфорду, Архiepіскоп Бучко запрошує о. монс. Стаха на торжества з нагоди 700-ліття коронації Короля Данила. Владика Бучко запрошує о. монс. Стаха бодай до духової участі в тому торжестві і висловлює сподівання, що з тої нагоди буде спільна авдієнція у Папи Римського.

Наступний лист Архiepіскопа Бучка до отця-шамбеляна Стаха написаний з Риму до Стемфорду 3 листопада 1954 року. В листі – співчуття для о. прелата Стаха з причини смерти його мами в Америці та дяка Богу, що виховала такого доброго священика для нашої Церкви. Окремо Архiepіскоп Бучко дякує о. монс. Стахові за допомогу Владиці в час його відвідин вірних у Німеччині й Австрії.

У той час, пише Архiepіскоп Бучко, він мав нагоду пізнати о. Стаха і полюбити його цілим серцем і “подивляти Вашу жертвенну працю для наших найнещасливіших скитальців і при тому віддати мені стільки цінних прислуг під час подорожей, бо, напевно, я не міг би виконати тих усіх моїх тяжких пастирських завдань без Вашої ласкавої помочі”. Закінчується той лист такими словами: “На завдаток найобильнішого благословення з неба я ще раз і ще раз благословлю Вас, дорогий отче шамбеляне. Усім добром відданий Вам, як завжди в Христі Господі брат і слуга + Архiepіскоп ІВАН АП. ВІЗИТАТОР.

В архіві є також лист Ректорату Семінарії в Гіршбергу про стан Духовної Семінарії на другому році існування. Отець ректор Лаба надіється, що цей рік буде успішніший, як минулий. Підписали цей лист о. Василь Лаба, о. Олександр Малиновський і о. Михайло Сопіляк.

Наступний лист від Архiepіскопа Бучка до о. Івана Стаха написаний 14 квітня 1949 року. Архiepіскоп Бучко дякує отцю Стахові, що їздив з ним до Австрії до Зальцбургу і Інсбруку, за його добре серце для всіх скитальців і зокрема для самого Архiepіскопа Бучка.

Архiepіскоп просить о. Стаха передати листа до д-ра Смука від Архiepіскопа. Лист написаний з Риму до Мюнхену – Пасінг.

Наступний лист Архiepіскопа Бучка до о. Стаха написаний дня 21 лютого 1951 р. Архiepіскоп Бучко дякує о. Стахові за подорож до Швейцарії і Австрії, де була архирейська відправа.

Архiepіскоп пише, що повернувся до Риму і не застав пакунка, який був висланий до нього до Риму. Також згадує про якийсь випадок о. Петра (Голінського і о. Левенця).

Архiepіскоп надіється приїзду до Риму о. Стаха і сподівається ним дещо передати. Звичайно, Архiepіскоп передавав через о. Стаха гроші на різні потреби в Німеччині.

Між документами о. Стаха є його лист до Архiepіскопа Богачевського у Філадельфії, в якому о. Стах пише про діяльність Харитативної Служби, що очолює д-р Гинилевич. Отець Стах пише про всесторонню допомогу, яку на-

дає СХС нашим хворим і немічним. Отець Стах просить єп. Богачевського про допомогу для наших бідних скитальців.

Зворушливим є лист о. Івана Стаха до єпископа Амврозія Сенишина у справі помочі студентам і студенткам Мюнхенського університету. Отець Стах мав нагоду відвідати гуртожиток, де живуть ті студенти, особисто побачив їхнє убоге життя. Тому він просить владику Сенишина, щоб Український католицький комітет допоміг тим бідним студентам. У висліді того листа єп. Сенишин звернувся до священників єпархії з проською допомогти бідним в Європі, які потребують допомоги під кожним оглядом від харчу до ліків.

Як єпископ Владика Іван Стах мав слово християнської науки з нагоди 50-ліття парохії Фрексвил в Пенсильванії.

Єп. Стах виголосив промову на поминках з нагоди смерті Провідника українських націоналістів Степана Бандери. Слово про Степана Бандеру подається окремо.

Окремо подається лист о. монс. Стаха до єпископа Сенишина у справі допомоги гідним студентам в Мюнхені.

Отець Стах вислав до тижневика “Шлях” допис, приготований д-ром Василем Ленциком у справі допомоги скитальцям з Європи. Допис вислано також до щоденника “Америка” 15 квітня 1957 року.

Вислано до газет також допис на основі подяк, що їх прислали залишенці до Комітету з Бельсії та Австрії за підписом ген. Романа Дашкевича.

З нагоди свят Воскресення Христового Український Католицький Допомоговий Комітет вислав заклик до вірних про збірку для скитальців.

Від д-ра Лончини прийшов лист з листом монс. Сванстрона, в якому йдеться про стипендії для українських студентів.

Апостольський Візитатор отець Вояковський пише до о. Стаха у справі допомоги школі в Міттенвальді і поручає в тій справі звернутися до пароха Богдана Смика.

Отець Стах як душпастир студентів у Фіріхшуле повідомляє, коли і де відбудеться Служба Божа, сповідь, свячення пасок. Це повідомлення о. Стаха подане на фірмовому бланку Американської допомогі Агенції /Вор Реліф Сервісе Національної Конференції.

Лист д-ра Прокопчука у справі книжки о. Вояковського, написаний 22 вересня 1949 р.

Лист Білостоцького у справі допомоги виїзду до Америки знайомим Шпону Михайлові з жінкою і сином.

Отець Теодосій Галуцинський, ЧСВВ пише до о. Стаха в справі допомоги виїзду до Америки його рідним.

Лист ректора Івана Мірчука у справі виїзду проф. Гришка до Америки. Йдеться про відкладення виїзду проф. Гришка до Америки з огляду на те, що він ще потрібний в Мюнхені. Просить о. Стаха про допомогу в тій справі.

Від Укр. Харитативної Служби просять о. Стаха допомоги перевести збірку на Фонд СХС. Підписали Марія Панойко і д-р Я. Гинилевич. Д-р Атанас Фіголь пише до о. Стаха у справі відмовлення йому права виїзду до Америки.

З Американської АСенції пише до о. Стаха Паткік О. Бойле – ексекутивний директор у справі співпраці в еміграційних питаннях.

Д-р Прокопчук пише до о. Стаха у справі сплати за книжку Вояковського.

Пан Колянківський пише до о. Стаха у справі висилки його журналу “Ми і світ” через о. Стаха.

Лист від монс. Вицісла, в якому він просить Єп. Сенишина ще на якийсь час залишити о. Стаха в Німеччині.

Роман Залуцький вніс аплікацію на виїзд до Америки.

Лист від о. д-ра Любачівського, секретаря УКДопомогового Комітету, у справі прискіпшення виїзда д-ра Палідвора до Америки.

Отець д-р Любачівський пише до о. монс. Стаха у справі виїзду до Америки Йосифа Копача.

У своєму листі Архиеп. Іван Бучко дякує о. Стахові за його поміч у поїзді до Австрії і поздоровляє о. Стаха зі святами Христового Воскресення.

Подаємо текст листа о. Івана Стаха до студентів високих шкіл Мюнхену.

Лист Катерини Гвоздецької у справі листування з її братом.

Лист від Ігната Стахія з Бельгії з подякою від жителів в Бельгії за допомогу, яку вони дістали від Укр. Католического Допомогового Комітету в Стемфорді.

Подаємо проповідь о. монс. Стаха з нагоди посвячення прапора Дивізійників в Нью-Пейвен. (5 травня 1968 р.).

Єп. Стах пише листа до о. Білинського – пароха Пасейку – і gratулює йому з нагоди побудови парохіяльної школи.

Гарного листа написав до монс. Стаха монс. Сванстрон – ексекутивний директор НСВС.

До Монс. Стаха надійшов лист від монс. Вицісла у справі затруднення Мирона Левицького при НСВС.

До о. Монс. Стаха надійшов лист від ректорату Духовної Семінарії в Гіршбергу зі списком професорів і студентів на допомогу від НСВС. Між листами о. Стаха є також лист д-ра Василя Ленцика до д-ра Василя Кіналя у справі вшанування пам'яті єп. Івана Стаха. Подружжя Кіналів погоджується з пропозицією д-ра Василя Ленцика, щоб гідно вшанувати пам'ять Владики Івана Стаха.

Між документами о. Монс. Стаха є лист від єп. Сенишина у справі документів на виїзд до Америки для о. Вояковського і о. Липина. Ті документи о. Стах передав 8 лютого 1949 р. Також є лист від Учительської Громади з Інсбруку Австрії у справі надання допомоги; лист до єп. Сенишина стосовно Духовної Семінарії в Ріршбергу, будинок якого відібрала УНРА, а згодом той будинок семінарія собі повернула. Архієпископ Мюнхенський, Апостольський Візитатор Німеччини відвідав семінарію і був задоволений тим візитом.

Екзекутивний директор НСВС Еміль Комора пише до о. Стаха у справі адреси скитальця Зіни Шашінович.

Український Вільний Університет повідомляє о. монс. Стаха про виклад в залі німецького університету на тему: "Західні напрямні української культури" ректора Івана Мірчука.

Лист д-ра Степана Витвицького до монс. Стаха з проханням вислати листа до Америки.

Лист сенатора Павліковського з проською вислати листа до композитора Гайворонського в Америці.

Рогузинський з Австбурга пише до о. монс. Стаха у справі свого виїзду до Америки.

Отця Стаха повідомляють, що єп. Бучко відправить панахиду за проф. Степана Томашівського.

Ректор Мірчук пише до о. монс. Стаха, дякуючи йому за полагодження справи УВУ.

Лист Ростислава Лепкого до о. Стаха у справі листування з родиною Лепкого.

Д-р Михайло Логаза пише до о. Стаха і дякує йому за допомогу скитальцям.

Д-р Іван Раковський пише листа до о. Стаха у справі скорого в'їзду до Америки. Лист написаний 10 серпня 1947 р.

Лист о. Івана Олексюка з Мільвокі до д-ра Ленцика у справі спрямування скитальців до парохії в Мільвовік, де є можливість їх примістити.

Д-р проф. Савицький пише листа до єп. Сенишина, дякуючи йому за допомогу для членів Високої Політичної Школи.

Лист ректорату УВУ до єп. Сенишина у справі прийняття протекторату і члена Кураторії УВУ. Д-р Мірчук дякує єп. Сенишинові за 200 дол. на потреби УВУ.

Лист від Українського Християнського Руху в Німеччині за підписом проф. В. Яніва, проф. А. Кульчицького і п. Мельниковича повідомляють про поширення діяльності Українського християнського руху.

Єпископ Платон з Німеччини просить єп. Шмондюка допомоги п. Михайла Патра повернутись до Німеччини.

Отець Михайло Левенець дякує єп. Сенишинові за допомогу в кер-пакетах для Семінарії в Німеччині.

Інж. Остап Бобикевич дякує за допомогу в сумі 10 доларів.

Пані проф. Полонська Василенко дякує єп. Сенишинові за допомогу.

Лист з Осередку НТШ в Сарсель Франція з подякою для Єп. Сенишина за дар 15 кер-пакетів. Підписали жителі Сарселю: п. Ольга Кузеля, проф. В. Кубійович, проф. Ол. Кульчицький, Микола Глобенко, Володимир Янів.

Пані Євгенія Грамяк пише листа до єп. Сенишина з подякою за допомогу.

З Югославії пише о. Йосиф Мелешок у справі допомоги в будові церкви в його парохії.

Лист від управи Духовної Семінарії з Гіршбергу в Німеччині з подякою за допомогу. Підписали о. д-р Василь Лаба, о. Володимир Халанчук, о. Зеновій Нарожняк, Михайло Сопуляк.

Лист о. Николая Вояковського до о. монс. Стаха у справі книжок, які д-р Прокопчук друкував для о. Вояковського.

Отець Стах пише до єп. Сенишина у справі виїзду до Америки о. Дурбака і о. Білоскірки.

Отець д-р Івахів пише листа до о. Стаха у справі ашурансів для Франка Марцінського і Івана Стефаніва який мав би розійтись зі своєю жінкою. Отець Івахів просить від Українського католицького комітету прискорити цю справу.

Отець Стах пише листа до єп. Сенишина і дякує за пересилку медикаментів. Лист написаний 17 лютого 1949 р.

Другий лист о. Стаха писаний до єп. Сенишина дня 24 липня 1949 р. у справі Івана Стефаніва.

Отець Стах пише листа до єп. Сенишина у справі афідавіту для Василя Пасічняка.

Лист о. монс. Марусина до о. монс. Стаха з подякою за всіляку допомогу Впреосв. Владиці Кир Іванові Бучкові.

Довгий лист на 4 сторінках, написаний о. Стахом до Архиепископа Богачевського у справі приїзду до Америки о. Николая Вояковського і о. Липина.

Другий лист англійською мовою до єп. Сенишина у справі інкарпинації о. Андрія Мельника, щоб він міг приїхати до Америки.

Вже в Америці о. Стах одержав листа від НСВС пані Едни Новак у справі Кодрецького, який був приїхав до Мільвокі до о. Олексюка і повернувся до Європи.

Отець Стах як парох церкви св. Михаїла в Нью-Гейвен дякує за співпрацю.

Лист о. Стаха до єп. Сенишина у справі допомоги студентам, які живуть бідно, по кілька в кімнаті.

Слово о. монс. Стаха з нагоди ювілею о. Баландюка – пароха у Гартфорді.

Між листами о. Стаха є дуже цінний лист від о. Омеляна Ананевича з нагоди єрейських свячень о. Івана Стаха 30 листопада 1943 р., а також прощальне слово отця Стаха, пароха Йонкерсу, коли він, одержавши номінацію на єпископа, прощався зі своїми парохіянами, для яких працював 20 місяців. Збереглося також коротке слово з нагоди ювілею о. Стаха, який придбав собі опінію ревного душпастиря, що дбав про своїх вірних.

Парох церкви св. Йоана Хрестителя в Нью-Йорку пише до о. Стаха у справі молитовників, які він одержав до розпродажу між парохіянами.

Лист п. Сидорика Євгена у справі переїзду його сестри з Канади до Америки.

Лист о. монс. Польового у справі переїзду до Америки Михайла Федана.

Василь Ленцик виголосив промову з нагоди ювілею о. Стаха, пароха Нью-Гейвену.

Єпископ Сенишин вислав до священників окремого листа з новими формулярами НСВ для виконання скитальцям на виїзд до Америки.

Українські ветерани із Куфштайну просять допомоги, щоб могли краще відсвяткувати Христове Воскресення. Підписав д-р Роман Дашкевич і секретар (підпис нечіткий).

З Організації CARE повідомляють єп. Сенишина, що вони зарезервували 4 тисячі кер-пакетів по одному доларові.

Секретарка CARE пише до єп. Сенишина, що вони висилають пакети до Трісту і про це повідомляють єп. Бучка в Римі. Лист підписала Рут Шортель.

Лист Архиепископа Бучка у справі розподілу кер-пакетів на терені Італії.

Священик Орест Купранець пише, що він виготовив брошуру про Духовну Семінарію в Гершбергу, яка дала 27 священників, що працюють в різних краях Європи. Отець Купранець просить пожертви на те видання.

Проф. Микола Величковський пише листа до о. Стаха, дякуючи за допомогу 5 доларів.

Отець Нарожняк пише листа подяки о. монс. Стахові за миле прийняття в Америці і за уділення йому стипендій на Служби Божі.

Між проповідями о. Стаха є проповідь з нагоди смерти священника Григорія Канди.

В листі Рут Шортель подає розподіл кер-пакетів у різних краях Європи.

Лист від родини о. Пилипця з подякою за доброту, якої вони зазнали від о. монс. Стаха.

Єпископ Сенишин полишив для о. монс. Стаха інструкції на час виїзду єпископа поза Стемфорд. Короткий лист кардинала Йосипа Сліпого у справі о. Волинського.

Короткий лист о. Стаха на привітання нового єпископа Стемфорду Йосифа Шмондюка.

Лист Колянківського за даток на журнал.

Лист д-ра Гарасима до о. Стаха у справі медикаментів, які він приписав.

Лист до о. монс. Кнапа у справі відвідин парохії д-ром Василем Ленциком, щодо спровадження нових скитальців з Європи.

Лист архиеп. Бучка до монс. Стаха з побажаннями з нагоди Воскресення Христового і у справі о. Скульського.

Лист до єпископа Сенишина від Осередку НТШ в Сарселю з підписами: проф. Кубійович, Володимир Янів, Гдобенко Т. Волошин, М. Калитовська, І. Кошелівець, С. Гдобенко-Волошин, Т. Волошин, Л. Кульчицька, О. Кульчицький, О. Мельникович, п. Поліщук, Д. Сіак, С. Янів, М. Волочій.

Лист до Преос. Сенишина від проф. Мілера за пожертву 10 дол.

Лист до духовенства від єп. Сенишина у справі допомоги скитальцям.

Лист проф. Тершаківця у справі потрібних йому книжок з бібліотеки в Стемфорді.

Лист о. Стаха до Монс. Сванстрома у справі заплати за переїзд монс. Стаха до Америки після перебування в Європі.

Отець Петро Голодинський пише до о. монс. Стаха, дякуючи йому за подороження і підвищення до гідности Домового Прелата Його Святости.

Лист до о. монс. Стаха зі співчуттям з приводу смерти його Мами від прелата Голоинського.

Д-р Іван Мірчук пише листа до о. Стаха, дякуючи йому за пересилку паке-тів і повідомляє, що готується відвідати Америку.

Ректор Мірчук пише до о. монс. Стаха, дякуючи йому за 10 дол. і радий, що о. Стахові подобалась знижка. Хоче видати це також англійською мовою.

Отець Стах пише листа до Канади у справі сестер до школи в Йонкерсі, де парохом є о. Клос.

Отець монс. Сванстрон пише до о. Стаха у справі боргу за його подорож до Америки.

Єпископ Сенишин, виїжджаючи з єпархії, подав о. Стахові інструкції в час його відсутности в єпархії. Отець Федорович прислав телеграму з гратуля-ціями з нагоди того, що о. Стах став адміністратором єпархії.

Отець Атанасій Тиків дякує о. Стахові за побажання з нагоди його ювілею.

Отець монс. Стах пише до Архиепископа Богачевського, що він після операції ще не може виїздити за межі шпиталю.

Єпископ Платон дякує о. монс. Стахові за дар на церкву.

Архиепископ Богачевський пише до о. Стаха, щоб він став головою Ко-місії, яка має закупити для школи будинок коло Сент-Клер.

В архіві також зберігається повідомлення про прощальний бенкет єпис-копа Івана Стаха в Йонкерсі

2 травня 1971 р., що відбувся за участі майора міста і конгресмена та про-відників Йонкерської Громади. У цій урочистості взяв участь також єпископ Стемфорда преосв. Йосиф Шмондюк.

Далі йдуть смутні повідомлення про несподівану смерть усіма любленого Владика Івана СТАХА.

Увесь цей багатий архів є свідченням жертвовної самопожертви владика Іван Стаха, що віддано служив Церкві й українській громаді усе своє життя.

НЕВТОМНИЙ РОБІТНИК Біографія владика Івана Стаха

Літературний редактор *Люба Кіндратович*
Богословський редактор *Тереза Ференц*
Технічний редактор *Ірина Стемпницька*

Підписано до друку 23.01.2006 р. Формат 70x100/16.
Папір офс. Офс. друк. Ум. друк. арк. 6,1.
Ум. фарбовідб. 6,8. Обл.-вид. арк. 3,4. Зам.

Видавництво «Свічадо»
79008, а/с 808, Львів, вул. Винниченка, 22
тел. (0322) 74-23-09, тел./факс (032) 297-16-33
e-mail: post@svichado.com; web: www.svichado.com

